

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

6116 ST. CLAIR AVENUE • P.O. BOX 03206 • CLEVELAND, OHIO 44103

Vol. LXXI

Spalis – October 9, 1986

Nr. 39

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

Pranešimas iš Paryžiaus

Lietuvos nacionalinė
M. Mažvydo biblioteka

Išpėjimo sutartis Ir kitų susitarimų viltys

Vytautas Meškauskas

Per du metus užtrukusioje Stockholmo konferencijoje, rugsėjo 19 d. buvo sustabdytas laikrodys 4 minutes prieš 11 val., kad leistų nustatyti laiką užbaigti tą konferenciją. Keturios minutes užsitęsęs geras tris dienas, iki buvo 'iškeptas' komplikotas ir praktiškai nenaujingas susitarimas dėl 'pasi-tikėjimą keliančių priemonių ir nusiginklavimo Europoje'. Pagal jį, jei norima pravesti manevrus ar perkelti kariuo menės dalis - apie tai reikia pranešti priešingai pusei prieš 42 dienas, jei tame perkėlime ar manevruose dalyvaus daugiau kaip 17,000 karių ar 300 tankų. O jei tokioje operacijoje dalyvautų 75,000 karių, apie ją reikia pranešti prieš 2 metus, tačiau pakaktų vieno metų, jei joje dalyvautų tik 40,000. To faktinai jau reikalavo Helsinkio Baigiamasis Aktas. Naujiena yra tai, kad tokį judėjimą galima bus patikrinti iš lėktuvų. Kokiais - dėl to turi susitarti suinteresuoti kraštai. Kitaip sakant, Varšuvos pakto dalių judėjimą galima bus sekti tik to pakto lėktuvais. Kaip matome, sovietai tik tiek nusileido, kad iš principo sutiko su kontrole, kurios įgyvendinimas praktiškai yra sunkiai įmanomas be jų geros valios.

Mes jau per du paskutinius numerius smulkiau aptarėme susidariusią situaciją, vadinamame Europos centro fronte, kur yra sutelkta netoli dviejų milijonų karių ir kur visados galimas susidūrimas netyčia. Anot Frankfurter Allgemeine Zeitung, susitarta buvo todėl, kad po dviejų su puse metų reikėjo pasiekti kokių nors rezultatų, nes kitaip būtų pakenkta prasidėjusiems pasirošimams Vienos konferencijai. Mat, Madride įvykusioje paskutinėje konferencijoje Helsinkio Baigiamojo Akto peržiūrai - nutarta prieš Vienos konferenciją sušaukti Ottawoje ir Berne 'specialistų' pasitarimus apie žmonių teises ir ryšius tarp jų. Abi jos nedavė jokių konkrečių rezultatų. Todėl ir Stockholmo konferencijos nepasisekimas neduotų jokios vilties Vienos konferencijai. Už tat Maskva truputį

nusileido - ir ne praktiškai, bet 'principiniai' - kad išlaikytų gyvą vakariečių norą derėtis.

Kitoje, svarbesnėje atominių ginklų srityje sovietai davė suprasti, kad jiems įdomus amerikiečių pasiūlymas vidutinės distancijos raketą sumažinti iki 420 sprogstamų užtaisų kiekvienai pusei. Kadangi kiekviena sovietų SS-20 raketa turi tris užtaisy, sovietai turėtų sumažinti tokių raketų skaičių iki 140, nuo dabar jų turimų virš 700. Tiek pat užtaisų galės turėti amerikiečių Pershing-2 ir 'skraidančios bombos'. Amerikiečiai taip pat reikalauja, kad sovietai sumažintų tokių pat raketų skaičių Azijoje, sovietai siūlo tik jų daugiau ten nedauginti. Amerikiečiai norėtų nuo tų vid. distancijos raketų iš viso atsisakyti, tačiau jų pageidauja europiečiai, nenorėdami visiškai atsisakyti atominių ginklų, jei karas ribotųsi tik Europos teritorija.

Prezidentas Reaganas, kalbėdamas rugsėjo 22 d. JT visuotiniame susirinkime, pakartojo seną amerikiečių pasiūlymą sumažinti didžiųjų - transkontinentalinių - raketų skaičių pusiau, su kuo sovietai nesutinka. Jei sovietai su tuo nenori sutikti, Reaganas siūlytų pradžiaitų raketų skaičių sumažinti tik 30%. Dėl 'žvaigždžių karo' Reaganas siūlė iki 1991 m. laikytis senos ABM sutarties, kuri leidžia tą apsigynimo sritį tyrinėti, vystyti ir bandyti. Po to, jei nebūs kitaip susitarta, viena pusė galėtų pasiūlyti abiem pusėm pereiti prie gynimosi sistemos iširengimo, kas įgalintų atsisakyti nuo atominių ginklų iš viso. Jei ir po to nebus sutarta, kiekviena šalis gali PATI VIENA EITI PRIE TOKIOS SISTEMOS ISI-RENGIMO.

• Dr. Kazys Bobelis, Vli-ko pirmininkas gavo pranešimą, kad jis yra apdovanojamas Ellis Island Centennial Statue of Liberty Medal of Honor. Šis medalis jam bus įteiktas New Yorke spalio 27-28 dienomis.

Centennial Statue of Liberty medalis yra skiriamas tik vienam iš kiekvienos Amerikoje esančios tautybės iškiliam asmeniui. Yra numatyta, kad Jungtinėse Amerikos Valstybėse tokius medalius gaus 80 asmenų, bet šiuo metu tokiais medaliais apdovanojami tik 25 asmenys. Kiti bus apdovanojami vėliau.

Aktorius Henrikas Kačinskas (1903. 1. 23 — 1986. 9. 28)

V. Maželio nuotr.

Aktorių Henriką Kačinską išlydėjus

Antanas Gustaitis

Skaudu. Ir vėl mirtis nepraslino pro šalį, neužkliudžiusi mūsų artimųjų. Ši kartą ji išsivedė į Amžinąją nežinią net ir išymų mūsų dramos aktorių Henriką Kačinską -- ne tik žmonos Sofijos skrupulingai globotą vyrą, kompozitoriaus Jeronimo mylimą brolių ir jo žmonos Elenos svainį, bet ir mūsų kitų mielą bičiulį, šviesiausią lietuvių dramos teatro talentą ir lietuviško dailiojo žodžio sakytoją, palikdama mums tikrai negražinamą praeitį.

mas tik vienam iš kiekvienos Amerikoje esančios tautybės iškiliam asmeniui. Yra numatyta, kad Jungtinėse Amerikos Valstybėse tokius medalius gaus 80 asmenų, bet šiuo metu tokiais medaliais apdovanojami tik 25 asmenys. Kiti bus apdovanojami vėliau.

Gal ir ne visi jo draugai ir gerbėjai, išsklaidyti po platią pasaulį, galėjo ir suspėję tarti jam paskutinįjį Sudie šio tragiško gyvenimo finale, kada jau nepajėgi atsiliepti į žmogaus balsą ir nebepakyla ranka atsiveikimui. Bet tikėkime, kad jo gėlėmis papuoštą karstą išlydėjo tie, kurie niekad nemiršta ir yra neužmirštami. O tai jo sukurtoji ir jame iki paskutiniojo atodūso gyvenę gausūs scenos vaidmenys, kurių vieni buvo gimę dar satyrinio 'Vilkolakio' palėpėje, kiti -- jau puošnioje mūsų valstybinio teatro prakartėlėje, o dar kiti -- benamio klajoklio aktorius šėtroje, tik ant saujos šiaudų po galva ir kietų svetimos žemės grumstų. Ir kokia ilga ir spalvinga turėjo būti ana gedulingoji procesija, išsirikiavusi paskui savo gimdytojo palaikus. O joje -- šiandien visi, prisikėlę iš scenos dulkių ir sugrįžę net iš kraujo upėmis nute-

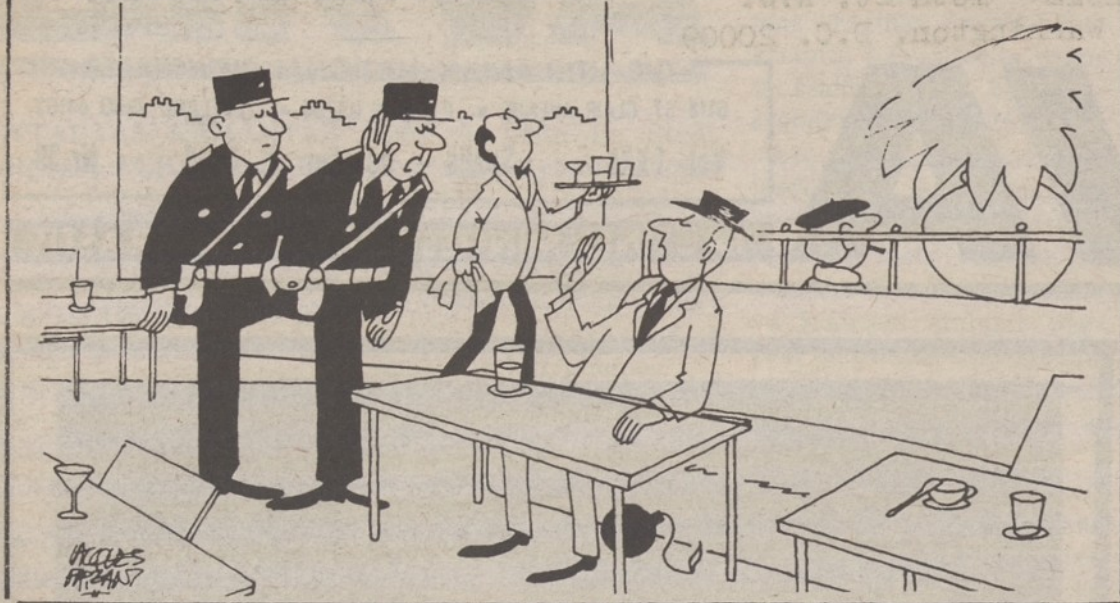
kėjusio laiko: ir 'Vilkolakio' linksmieji personažai, ir P. Vaičiūno 'Patriotų' Lebertsonas, 'Naujųjų žmonių' grafas, 'Nuodėmingo angelo' Chi-Chi, V. Alanto 'Aukso žaismo' skulptorius, V. Krėvės 'Sarūno' vaidila Rainys, J. Petrulio kun. Antanas Strazdelis, K. Inčiuos Vincas Kudirka, Gogolio revizorius, Žulavskio sultonas, Hejermanso žvejas Kobiussas, Ibseno 'Noros' Helmeris, Karklinšo senyvas džen-telmenas Alanas ir dar ilga eilė prieš juos ir už jų, kairėje ir dešinėje šio Amžinybės vieškelio.

Juk visi jie dar ir dabar gyvena vyresniosios kartos teatro lankytojų atmintyje, nes Henrikas Kačinskas visuose juose buvo išikūnijęs iki subtiliausios sielos suvirkėjimo, reikšmingo akies žvilgsnio ir būdingo rankos mosto, išskentėjęs jų dramą,

(Nukelta į 2 psl.)

PARYŽIUJE TERORISTAMS SIAUČIANT...

Policininkai: — Gal malonėsit pasikelti. Mes norime patikrinti kavinės patalpas, ar nėra padėta bomba.

Kavinės klientas: — Gaila. Aš priklausau tiems superintelektualams, kurie galvoja, kad nemoralu policijai padėti!

AKTORIŲ HENRIKĄ KAČINSKĄ IŠLYDĖJUS

(Atkelta iš 1 psl.)

tragediją ir komišką painiavą, atskleidęs jų patriotizmą, meilę, neištikimybę, lietuvių kaimiečio natūralų sveiką protą ir aklą užsispyrimą, o net ir mirties agoniją.

Talentingo dramų aktoriaus menas yra nuolatinis savęs išskaidymas ir perkūrimas, reikalaujantis savo dvasios elastingumo, gilios introspekcijos ir kitų charakterių pažinimo, taigi — sunkus, skausmingas ir net rizikingas ligi laimingos užbaigos. Tai galite suprasti tie, kurie dienų dienomis gyvenime vaidinate tikrai save patį, kai tenka mylėti, nusiivilti, tramdyti besiveržiančią ašarą, arba meluoti, veidmainiauti ir paskui vienatvėje derėtis su savo sąžine. O aktorius kartais turi įsisavinti į jus visą, jūsų sielą ir kūną, išryškindamas scenoje net ir tai, ką jūs labai gudriai net ir nuo savęs slepiate. Henriko Kačinsko kūrybos procesą buvo progos stebėti dar anais nepriklausomybės laikais, ypač rež. Romualdo Juknevičiaus vadovybėje, pro kurio akį nepraslysdavo joks aktoriaus nesuderinamas su vaidmens charakteriu judesys, joks laužantis veikalo personažo psichiką triukas ir net nepateisinamas atsikosėjimas. Ir Romualdas vis gėrėdavosi jau namie Henriko kruopščiai iš-

studijuotu vaidmeniu, į repeticiją atsineštomis jo išraiškos idėjomis ir darbo rimumu.

Tokį šį savo bičiulį mes dar geriau pažinome, kai tekdavo drauge su Bernardu Brazdžioniu ir Stasiu Santvaru apsakinėti literatūrinį žodį Vokietijoje, Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir Kanadoje. Tada net ir eilėraščių deklamuoti į sceną jis žengdavo kaip į šventą apeigą, susikaupęs ir net save patikrinęs, o uždangai kylant nervindavosi, rodėsi, netoli iki persižegnojimo. Dėl to jo lūpose atgiję Kristijono Donelaičio 'Metai' buvo lyg ir ne tie, kuriuos mes nuobodžiaudami skaitydavome gimnazijos suole ir vėliau, Antano Baranausko 'Anykščių šilelis' — irgi ne tas, kurį kadaise greitomis akimis perbėgdavome knygos lapuose, iš Vaižganto kalbos skleidėsi Svedasų saulės šiluma, o feljetonas — daug geresnis, negu esi parašęs.

Deja, visas Henrikas Kačinskas iki šiol dar nesutilpo nei jokiame Lietuvių enciklopedijos žinyne ir nei jo kolegų atsiminimuose. O kurgi jo paties realistinė ir daugelio veiksmų gyvenimo drama, kurios jau nereikėjo nė vaidinti? Stai pačiame talento subrendime nelaimingų politinių įvykių ir mirties grėsmės išvytas iš Lietuvos.

Vokiečių nacių igramzdytas į apkasų dumblą kasti kapo būsimajai 'Naujai Europai'. Klajoklis trubadūras, bomboms akompanuojant. Aktorius be teatro. Išlipęs į Amerikos krantą net be šiltesnės drapanos ir turėjęs ilgiau nei metus dėvėti Niu-jorko uoste muitininkų padovanotą kažkokio spekulianto numestą paltą su išpiautu pamušalu. O paskui — ir šiaip ir taip. Kartais net ir nakvynė su valkatomis. Ir tik vėliau — gerai ir net geriau, jeigu taip galima pasakyti.

Žinoma, garbingasis velionis nebuvo vienas iš tų, kurie brutalaus likimo priremti prie sienos, galėjo pavirsti kalviu, gatvės šlavėju, malti fabrike kruopas, skersti kiaules ir net lupti arkliui odą. O aš ir nežinau, ar ką jis dar mokėjo be aktoriaus meno, kuriam buvo paskyręs ir visą savo ilgą amžių. Taigi tokiam reikėjo bent praktiškos žmonos, ir jo iš giedrių praeities dienų atras toji Sofija jį apdangė, pavalgydino, parūpino namus, pradžioje Niu-Jorke kone prie kapinių tvoros, o vėliau, jau 'Amerikos balso' pensininkui, net ir šiltoje Floridoje, kurlink driekiasi daugelio mūsų kelias. Vadinas, dabar tikrai gyvuok, gėrėkis gėlėmis, vaikštinėk po Lietuvą primenančią girią ir klausykis tropikinių paukščių švilpavimo, kada jau baigiasi žemiškosios viešnagės laikas. Ir staiga — rugsėjo 28 dieną 5 val. 15 minučių po pietų nusileido ir jo paties dramų uždanga...

Tiesa, su Jurgiu Blekaičiu ir kitais jo kolegomis visada net įkyriai ragindavome jį rašyti atsiminimus, kurie būtų siekę net mūsų nepriklausomybės laikų dramų teatro pradžią, bet turbūt jų nepaliko. Gundėme išleisti bent savo literatūrinį įkalbėjimų plokštelę, bet irgi laiku nesuspėjo. Mat jam vis vaidenosi, kad dar nepa-

Iš kitos pusės

Skaityčiau ir netiku savo akimis... Šį kartą Paryžiuje gavęs amerikonišką NEWS WEEK, kurio rugsėjo 29 d. viršelis Paryžių didelėm raidėm pavadino A CITY UNDER SIEGE — apsuptu miestu. Juk jau 5 savaites gyvenu tame mieste ir jokio 'apsupimo' nepastebėjau. Tiesa, įeinant į paštą reikia atsegti švarką. Vieną kartą policininkas sustabdė gatvėje, išpėdamas, kad tame kvartale ieškoma bomba, tačiau supratęs, kad esu svetimšalis, leido toliau eiti. Žinoma, jokia bomba nesprogo. Faktinai eismo nelaimėse žuvo daugiau žmonių, negu per tą 'apsupimą'. Gal padėjo INTERNATIONAL HERALD TRIBUNE dienraščio skaitymas. Mat, jis laiko save globaliniu laikraščiu, nors redaguojamas Paryžiuje iš N. Y. Times ir Washington Post surinktos medžiagos, ir žinias apie mažesnius sproginimus iki šiol dėdavo į antrą puslapį. 'Globaliniai' žiūrint tai, žinia, smulkmena, dažnai pasitaikanti visame pasaulyje. Tiesa, bulvarinė spauda kreipė didesnę dėmesį, tačiau ji kasdien ką nors skelbia 5 colių antraštėm! Tik po paskutinio sproginimo, užmušusio jau 5 žmones, ir kai min. pirm. Shirac paskelbė terorizmui karą, padėtis susilaukė didesnio dėmesio, rimtoje spaudoje, kuri pradėjo svarstyti ar tai padės ar pakenks ministerio pirm. prestižui.

Kitaip sakant, politiniai atentatai tik tada tikrai 'pasiseka', jei atkreipia spaudos dėmesį. Už tat Prancūzijos vidaus reikalų ministeris Charles Pasque ragino laikraščius būti santūriems.

Iš tradicijos prancūzų kairieji intelektualai stengiasi pateisinti teroristus. Juk teroras silpnųjų ir skraudžiamųjų paskutinis ginklas! Bet ne šį kartą. Kairysis LE NOUVEL OBSERVATEUR paskelbė socialogo Jacques Julliard straipsnį, kuriame aiškinama, kad politiniai sumetimai negali pateisinti kriminalinio nusikaltimo. Išimtis galinti būti tik tada, kai žmonės iš tamsos tikrai stovi už teisybę ir laisvę. Ir tik tada, kai visai aišku, kad nėra kitos išeities.

Paskutinis atentatas prieš nepasiturinčius diskonto krautuvės pirkėjus taip papiktino žmones, kad net grupė arabų intelektualų atviru laišku kreipėsi į kalėjime sėdintį George Ibrahim Abdallah, kurio paleidimui buvo organizuojami tie atentatai, prašydami jį paveikti, jei dar galėtų, tą teroro bangą sustabdyti. Vienas konservatyvus LE FIGARO skaitytojas turėjo populiarenesnę idėją. Už kiekvieną užmuštą, tam Abdallahui nukirsti po pirštą. Mirties bausmę prancūzų socialistai panaikino 1981 metais.

(vm)

kankamai tobulai tą ar kitą dalyką paruošęs, o paskui — jau ir balsas esąs prikimes ir trūksta ištvermės. Juk turbūt visiems ateina laikas, kada didieji šio pasaulio rūpesčiai darosi svetimi, gyvybiniai kasdienybės reikalai — nieko neverti, o dėl nepriteklių laistomos mūsų ašaros — net juokingos.

Taigi tebūnie jo sielai lemta amžinai plasnoti netgi ne

tame poeto Kazio Binkio talentingai apdainuotame baltų debesėlių iže ir netgi nežiburiuojančių visatos žvaigždynų pasakoje, o ir Anapus — tikrai vyskupo Antano Baranausko 'Anykščių šilelyje', kurį jis ir į dausas išsinešė aktoriaus jautrioje širdyje jokių Lietuvos priešų neišniekintą ir neiškirstą. Tebūnie jam ir tenai —

Kur tik klausai, vis linksma: šlama, užia, siaudžia! Ką tik jauti, vis ramu: širdį glosto, gaudžia... Ir girdi, kaip šakom šnibžda medžių kalba šventa, Kaip žvaigždėlės plevena, gaili rasa krinta...

Mirus mūsų įžymiajam aktoriui ir Lietuvos dramų teatro veteranui

HENRIKUI KAČINSKUI,
jo žmonai SOFIJAI, broliui JERONIMUI ir žmonai ELENAI, o taip pat ir visiems velionio bičiuliams ir teatro mylėtojams reikiame giliausią užuojautą.

Aleksandra, Antanas ir Algimantas
Gustaičiai

PETKUS

TĖVAS IR SŪNUS

MARQUETTE FUNERAL HOME

TRYŠ MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

2533 West 71 St., Chicago, Ill.

1410 So. 50th Ave., Cicero, Ill.

Tel.: 476-2345

AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA

P. O. BOX 03206
CLEVELAND, OHIO 44103
TEL. (216) 431-6344

6116 ST. CLAIR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: VYTAUTAS GEDGAUDAS
DIRVA (USPS 157580)

POSTMASTER: Send address changes to DIRVA,
6116 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio 44103.

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio. Published Weekly
by American Lithuanian Press Radio Ass'n. VILTIS Inc. Subscription
per year \$17.00. Single copy 35 cents.

Prenumerata metams \$17.00, pusei metų \$9.00 • Atskiro numerio kaina 35 centai • Straipsniai pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos nuomone • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant • Už skelbimų turinį ir kalbą redakcija neatsako.

Komunistų nužudyti lietuviai

Lietuvių Tautininkų S-gos, L. S. T. Korp! Neo-Lithuania, ir jai broliškų korporacijų, Jaunosios Lietuvos Sąjungos nariai.

Iš Pskovo kalėjimo trys kaliniai lietuviai: A. Iešmantas, P. Pečeliūnas ir V. Skudis 1981 m. rašė: "Mus griežtai nubaudė už tai, kad mylėjome savo tėvynę Lietuvą, už tai, kad troškome savo tautai laisvės, už tai, kad nesutikome tapti lietuvių tautos išgamos arba jos priešų vergai".

Šitokių ryžtingų lietuvių patriotų dešimtys tūkstančių ne tik kalinta, bet ir išžudyta Lietuvoje, Sibiro vergų darbų stovyklose. Tų kankinių kūnai, mums šventos relikvijos, užkasti Sibiro taigose be kryželio, be paminklo. Tai mes čia išeivijoje turime pastatyti jiems paminklą, surinkdami jų vardus ir paskelbdami dabarties žmonėms ir ateities kartoms, kad jų kraujo ir gyvybės auka nebūtų užpustyta laiko dulkių.

Šios minties vedama, Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos valdyba, nusprendė plačiai surinkti duomenis ir išleisti knygą apie komunistų nužudytus tautininkus, neolituanus ir jaunalietuvius. Dabar paskutinis momentas tą atlikti, kai mirtis taip retina išeiviją. Visus, kurie tik brangina dėl Lietuvos meilės okupantų komunistų nužudytų brolių atminimą, prašome siųsti duomenis apie minėtų tautinių sąjūdžių narius, kurie:

1. Buvo nužudyti Lietuvoje,
2. Kurie mirė Sibire,
3. Kurie komunistų areštuoti dingo be žinios,
4. Kurie Sibire iškankinti mirė grįžę į Lietuvą ar pasiekę vakarų kraštus.

Reikia siųsti tokių tautininkų, neolituanų, jaunalietuvių: 1. Trumpus biografinius duomenis: kada ir kur gimė, kokį mokslą išėjo,

kokį užsiėmimą turėjo, kada, kur ir kaip mirė. Pažymėti ir kuriai iš minėtų mūsų organizacijų priklausė. Tų duomenų neturint, malonėkite atsiųsti bent pavardes ir žinias kurias turite.

2. Siųsti nuotraukas.

3. Siųsti iš Sibiro gautas nuotraukas jų, taipgi tų vietų kur gyveno, jų kapų ir kitokias būdingas nuotraukas.

Siųsti jų laiškų, atsiminimus, arba kitų surašytus jų pasakojimus apie pergyventas kančias. Tas bus panaudota antroje knygos dalyje.

Sąjungos valdybai pavyko sukviesti stiprų tam leidiniui redakcijos kolektyvą:

1. Vyr. redaktorius — kun. dr. Juozas Prunskis, paruošęs žinomas knygas: "Lietuviai Sibire", "Bolševikų okupacija Lietuvoje", "Bolševikų nužudyti šauliai".

2. Redaktorius Mečys Vailiukėnas, žurnalo "Naujoji Viltis" redakcijos narys, daugelio laikraščių bendradarbis.

3. Redaktorius Leonardas Kerulis, jau daugiau kaip 20 metų renkąs duomenis apie tremtinius, paruošęs fotostatiniu būdu spausdintą knygą: "Išvežtųjų lietuvių sąrašas".

Aukščiau minėtą medžiagą prašome kaip galima greičiau siųsti knygos redakcijos sekretoriui L. Keruliui adresu: 5828 South Campbell Ave., Chicago, Ill. 60629.

Mūsų patriarchas Tumas-Vaižgantas rašė: "Tėvynė, pasitikėdama mumis, neprivalo apsigilti". Išpildykime šią pareigą, įamžindami istorijos lapuose vardus mūsų brolių, kuriuos komunistai sušaudė, Sibiro darbo vergų stovyklose išmarino, kuriems kankiniškai atėmė sveikatą ir be laiko nuvarė į kapus.

Amerikos Lietuvių Tautinės S-gos Valdyba

Lietuvių Karių Veteranų Sąjungos "Ramovė" Centro valdyba. Iš kairės sėdi: Dr. Viktoras Stankus — vicepirm. Antanas Jonaitis — pirm. Stovi: Albinas Karsokas — kultūros vadovas, Stasys Mačys — išdin., Bronius Bernotas — sekr. Nuotraukoje nėra Kosto Juškaičio

J. Velykio nuotr.

DID YOUR GRANDFATHER TELL THE WHOLE TRUTH WHEN HE FLED TO AMERICA?

The answer for most Americans descended from immigrants — and that means almost all of us — is NO. Most of us have stories of grandfathers or other relatives who hid details of their past to escape persecution and find safe haven in America. Details were sometimes changed, like where they were born or when, that would have meant technical exclusion at Ellis Island and a return — to what?

Today, for technical omissions on immigration applications more than forty years ago, some Americans are being stripped of the citizenship they have worn like a proud badge for four decades. They are being shipped out like common criminals to the U.S.S.R. for executions. They are Americans who came here "yearning to be free," only to be betrayed by their faith in the promises of Miss Liberty and the Constitution of the United States of America.

These Americans are the victims of a partnership between the KGB Soviet secret police and America's own Justice Department. Here is how the partnership works:

- The KGB selects its victims, prepares "evidence" and produces "eye witnesses."
- The Justice Department, through its Office of Special Investigations, formed in 1979 to find and prosecute any Nazi war criminals hiding in the United States, relies on KGB produced evidence to find and prosecute its targets in civil proceedings.
- These Americans are not tried for war crimes. They are accused in court of lying on their immigration applications. There is no right to trial by jury, no right to court-provided legal counsel and no right to the Fifth Amendment.

WHERE IS THE DUE PROCESS OF LAW GUARANTEED BY OUR CONSTITUTION?

WHAT SOME OBJECTIVE OBSERVERS SAY:

"President Reagan cites 'the Soviet threat' as the reason for the biggest military buildup in U.S. history, while at the same time the Department of Justice cooperates with the Soviet secret police to hand

some naturalized Americans over to the Kremlin on the basis of dubious evidence, including the Joe McCarthy variety."

Veteran journalist Warren Rogers
The Philadelphia Inquirer

"Under the Soviet-U.S. agreement, Soviet citizens may be questioned by U.S. lawyers but only at special hearings presided over by a Soviet government official."

Reporter Warren Richey
The Christian Science Monitor

"A Soviet official confided to an American diplomat that some Soviet witnesses were being coached in their testimony for days before being allowed to give depositions to U.S. prosecutors, apparently to make their testimony more credible and incriminating."

Reporter Robert Gillette
Los Angeles Times

"I think it is Orwellian and Kafkaesque to deport an American citizen to the Soviet Union to stand trial for collaboration with Adolf Hitler when the principal collaborator with Hitler in starting World War II was that self-same Soviet government."

Patrick Buchanan
as quoted in The Washington Post

WHAT SOME U.S. COURTS HAVE SAID:

"The Soviet criminal and judicial system is structured to tailor evidence and produce results which will further the important political ends of the Soviet state at the expense, if need be, of justice in a particular case."

Federal Judge D. Debevoise
U.S. vs. Kunyts

"When this American citizen, Kowalchuk, attempted to prepare a defense to these Soviet-instigated charges, he found the Soviet fox to be the keeper of the chicken house."

Chief Judge Aldisert
U.S. Court of Appeals — Third Circuit
U.S. vs. Kowalchuk

"We are again faced with a cooperative effort among the OSI and the Soviet authorities. Soviet in-

volvement in the procurement of the deposition testimony seriously undermined its trustworthiness."

U.S. Court of Appeals — Ninth Circuit

Laipeneks vs. INS

WHAT THE KGB HAS TO SAY:

"Our cooperation with U.S. judicial bodies brings us satisfaction."

Natalya Kolesnikova
Senior Prosecutor of the U.S.S.R.

YOU CAN STOP THIS UN-AMERICAN INJUSTICE

You can make a difference between life and death for some of your fellow-Americans. One letter, one mailgram, one telephone call — that can be the difference.

TELL THE PRESIDENT YOU OPPOSE SENDING ANYONE TO THE U.S.S.R. FOR EXECUTION:

Write: The President, The White House, Washington, D.C. 20500 Telephone: (202) 456-7639

- ☐ I would like to contribute to Americans for Due Process to help defray the costs of this ad.
☐ \$10 ☐ \$25 ☐ \$50 ☐ \$100
☐ I would like more information

NAME _____

ADDRESS _____

CITY _____ STATE _____ ZIP _____

**AMERICANS FOR
DUE PROCESS**
P.O. Box 85
Woodhaven, New York 11421

1571 P. 2890 10/14/81 (U.S. 1 1981)
PS-44 P. 28 901 (1984) rev. 6/1/81 (reprinting) (Unauthorized copying: No. 85-1571-1080)
©1981 P. 28 1427 (1980)

A T K I R P T I

Americans for Due Process tokį politinį skelbimą idėjo per visą puslapį vieno iš įtakingiausių laikraščių Amerikoje — THE CHRISTIAN SCIENCE MONITOR. ADP nori vis plačiau skelbti OSI kolaboravimą su KGB, kad ir plačioji Amerikos visuomenė pradėtų protestuoti prieš OSI ruošiamas deportacijas į Sovietų Sąjungą. TAM REIKALINGA JŪSŲ PAGALBA!

Noriu prisidėti prie tolimesnių skelbimų.

Pridedu auką: ☐ \$10.00 ☐ \$25 ☐ \$50.00 ☐ 100.00.

Pavardė, vardas _____

Adresas _____

Aukas siųsti: Americans for Due Process / SKELBIMAS
P. O. Box 85
Woodhaven, New York 11421

Algirdas Vokietaitis

Erškėtingas kelias į laisvę

1945-1946 METŲ LAIKOTARPIO EPIZODAS (8)

Beviltiškoje padėtyje Gdynėje

Naktį prasnaudęs traukinyje, apie popietį pagaliau pasiekiau Gdynę. Tuoj pat nuskubėjau į uosto rajoną ieškoti ryšio su švedų jūrininkais. Bet ten mane pasitiko nemalonūs siurprizas. Uosto rajone radau visiškai pasikeitusią padėtį: prie kiekvieno įėjimo į jūrininkų smukles stovėjo lenkų milicininkai, kurie tikrino kiekvieno lankytojo asmens dokumentus, o prie įėjimo vartų į patį uostą buvo pastatytos ginkluotos lenkų sargybos. Buvo aišku, kad prie tokių saugumo sąlygų man, ką tik išslydusiam iš NKVD rankų, būtų labai rizikinga mėginti praeiti pro tas kontroles ir susirišti su švedais. Tokiu būdu norom nenorom buvau priverstas atsisakyti nuo savo plano švedų jūreivių pagalba patekti Švedijon.

Ką dabar daryti? Kas galėtų šioje beviltiškoje padėtyje man padėti? Atpuolus galimybei gauti švedų jūrininkų pagalbą, liko dabar tik Švedijos konsulas. Nors ir buvo mažai vilties, kad nepaprastai atsargūs ir baugštūs švedai sutiktų esamose aplinkybėse man padėti, bet nesant kitos išeities vis tik nutariau apsilankyti pas juos. Konsulato sekretoriui nupasakojęs skurdžią savo padėtį, prašiau jo kaip nors man padėti. Deja, ir šį kartą patyriau iš jo tą patį šaltą atsiliepimą mano atveju, kaip ir per pirmąjį apsilankymą prieš mėnesį laiko, t.y., kol neateisias atsakymas iš Stockholmo mano vizos reikalu ir kol nebūsianti iš ten patvirtinta mano asmens tapatybė, jis niekuo negalėsias man padėti. Tada paprašiau jo bent persiųsti mano laiškėlį Žilinskui, kuriame prašiau atsiųsti konsulatui mano švedišką svetimšalio pasą, kurį buvau palikęs Stockholme. Jis sutiko tai padaryti. Atsisveikindamas dėl viso ko dar paklausiau D. Britanijos konsulato adresu galvodamas, kad gal ten rasiu kokią pagalbą. Pasirodė, kad tokio Gdynėje nėra, jis iškūręs greitimame Sopoto, buv. Zoppot kurorte, apie 12 km. į šiaurę nuo Gdynės. Išėjau iš konsulato be galo prislėgtas. Kadangi buvo jau vėloka Sopotą pėsčiomis pasiekti, turėjau ieškoti nakvynės čia, Gdynėje. Nuėjau nakvoti į tą patį Raudonojo kryžiaus nakvynių namą, kuriame prieš mėnesį su savo draugu buvau apsistojęs. Stokojant pinigų valgyklai, vakarienei pasitenkinau savo duonos likučiu ir nuėjau į savo gultą poilsui.

Iš pat ryto leidausi kelionės į Sopotą. Apie vidudienį pasiekęs tą, savo laiku garsią vasarvietę, nesunkiai susiradau D. Britanijos konsulatą. Budinčio tarnautojo paprašiau pasimatymo su konsulu, pridurdamas, kad turiu su juo pakalbėti konfidencialaus pobūdžio klausimu.

Priėmė mane tipingas, išdidus, jau pagyvenusio amžiaus britas. Atvirai pasipasakojau jam visą nuotykingą savo istoriją, papildydamas ją savo ryšiais su D. Britanijos atstovybės žmonėmis Stockholme. Pabrėžiau, kad esu dabar labai sunkioje ir pavojingoje apdėtyje, kad tikriausiai esu jau lenkų ir rusų paieškomas ir kiekvienu momentu galiu būti lenkų milicijos gatvėje sulaikytas ir vėl perduotas enkavedistams. Todėl prašiau pagalbos man ištrūkti iš Lenkijos, ar kaip kitaip man padėti, kad nebūčiau jų pagautas.

Atidžiai išklauses mano pasakojimo, konsulas labai mandagiai atsakė, kad mano padėtis esanti per daug komplikauta, kad galima būtų legaliai, ar nelegaliai kuo nors man padėti.

Priblokštas šio paskutinio nesėkmingo mėginimo rasti pagalbos pas draugus, pasiūtai tiesiai išmestas į gatvę žiauriam likimui. Išėjęs iš Konsulato dar ilgai negalėjau atsikvošėti nuo šio paskutinio likimo smūgio. Betiksliai slankiojau Sopoto gatvėmis, svarstydamas savo liūdną padėtį. Juk dabar, sovietų akimis žiūrint, esu Sovietų armijos dezertyras, vos užvakar išsprukęs iš NKVD rankų -- gal jau net šiandien NKVD agentų ir lenkų milicijos būsiu paieškomas. Ką daryti ir kur slėptis, kada žmogus jauti, kad aplinkui visi yra tavo priešai? Grįžti į Gdynę, į aną Raudonojo kryžiaus nakvynių namą, buvo jau nesaugu, kadangi tenai buvau užsiregistravęs savo fiktyvia pavarde (A. Olekos), kuri buvo jau žinoma lenkams ir rusams. Turėjau kuo greičiau čia pat Sopote ieškoti nakvynės, nes pradėjo temti ir lengvai snigti, o ilgiau vaikščioti gatvėmis apsirengus vien lengva darbine striuke buvo jau šaltoka.

Apsinakvojau vietinio R. Kryžiaus nakvynių namuose Užsiregistravau Antano Olekos vardu, parodydamas savo lenkišką asmens liudijimą. Išleidus paskutinius skatikus nakvynei apsimokėti, pinigų vakarienei jau nebeliko. Teko pakentėti.

Atsisėdęs ant plona antklode pakloto gulto, svarsčiau savo padėtį. Norint išvengti lenkų milicijos nagų, reikėjo kuo greičiau bėgti kiek galint toliau nuo pajūrio miestų ir visų milicijos kontrolių, su viltimi rasti prieglobstį kaime pas koki ūkininką. Mano žemėlapis rodė, kad už Sopotą apsupančio miško turėtų būti kokios nors kaimo sodybos. Nutariau rytoj ta kryptimi ir patraukti.

Prabudęs gruodžio 12-tos dienos rytą per langą pamaciau, kad tas lengvas vakarykščio vakaro sniegelis jau yra pavirtęs į tikrą sniego pūgą. Buvo aišku, kad be palto bus sunkokas kelias per pūgą, bet kitos išeities jau nebebuvo, nes nakvynės namų svečių sąrašai, sykiu su Antano Olekos pavarde, bus jau šį rytą nukeliavę į lenkų miliciją.

Nieko nelaukdamas, siaučiant pūgai, išėjau į gatvę ir pasukau į mišką numatyto kelio kryptimi. Buvo baisiai šalta ir nuo jūros pūtė smarkus šiaurės vėjas, tad pasistatęs striukės kalnierių ir užsimaukęs ant ausų kepurę, greitai žingsniu skubėjau išeiti iš miesto, kuo toliau nuo milicijos ir visokių kontrolių.

Ejau nežinomybėn, visiškai atsiduodamas likimui ir tikėdamasis, kad gal surasiu kur gerus žmones, kurie mane priglaus ir neišduos lenkų milicijai.

Kelias vedė per tankų mišką. Vėjas buvo kiek lengvesnis, bet vis dar smarkiai snigo. Sulėtinau žingsnį, kad pataupyti jėgas. Po kokios valandos išėjau iš miško Čia, lygumoje, pūga siautė jau pilna savo jėga. Ant kelio buvo apie pusmetrį sniego, o pusnys siekė virš metro. Buvo sunku eiti.

Aplinkui nesimatė jokių trobėsių ir ant kelio - nė gyvos dvasios! Pasiūtai be galo vienišas. Nuo vakarykščių pusryčių nieko nevalgęs, klampodamas per gilų sniegą labai pavargau ir nusilpau. Buvo jau sunku sekti sniegu apklotą kelią, tai tik mėginau kaip nors laikytis tos pačios krypties - į rytus nuo miško.

Staiga, patekęs į gilią pusnį, suklydau. Kažkaip šovė į galvą mintis, kad - jei neatsikelsiu - tai taip ir numirsiu sušalęs sniege! Ta baisi mintis suteikė man jėgų atsikelti ir iš pusnies išropoti.

Pūgai akimirksniui apriūmęs, kokio kilometro atstume, kaip koks stebuklas pasimatė bažnyčios bokštas. Tai reiškė, kad čia turi būti bažnytkaimis ar miestelis.

JOINT BALTIC AMERICAN
NATIONAL COMMITTEE

REPRESENTING
ESTONIAN AMERICAN NATIONAL COUNCIL
AMERICAN LATVIAN ASSOCIATION, INC.
LITHUANIAN AMERICAN COUNCIL, INC.

COALITION FOR CONSTITUTIONAL
JUSTICE AND SECURITY

National Headquarters
25108 Marguerite Pkwy., Suite B-245
Mission Viejo, CA 92692
(714) 859-0340 • (703) 243-1261

Washington Bureau
P. O. Box 11134
Arlington, VA 22210

Help stop the imminent deportation of Americans to the USSR by the Justice Department's Office of Special Investigations (OSI). These people have not been tried or convicted of any crime in the U.S., yet deportation to the USSR carries a death sentence. If they are to be tried for war crimes, such trials and punishment should take place in the United States.

Do Not Deport to USSR!

Ecumenical prayer service

October 5, 1986 at 11:00 A.M.

In front of U.S. Supreme Court Building, 1st St., S.E.
Washington, D.C.

"Many OSI cases are being carried forward in active cooperation with the Soviet Union for the shared purpose of effecting deportation to the Soviet Union. The menace of death by execution without due process permeates OSI's cases. It is past time to abandon the fiction that the OSI cases are civil and do not constitute punishment." — Ramsey Clark, former U.S. Attorney General (Council of Record for Karl Linnas).

To coordinate, to volunteer, or for further information, please call Mari-Ann Rikken at (703) 243-1261.

Apie OSI reikalus negalima tik kalbėti, bet reikia imtis skubios akcijos. Jei JAV Aukščiausias Teismas neklausys **esto Karl Linno** bylos, tai jis bus deportuotas į Sovietų Sąjungą už 48 valandų. Lietuviai turi būtinai duoti telegramas Aukščiausiam Teismui ir prezidentui R. Reaganui ir prašyti, kad Pabaltijo valstybių inkorporacijos į Sovietų Sąjungą nepripažinimo ir jo dvasios būtų laikomasi.

Telefonu reikia skambinti 1-800-325-6000 ir prašyti operatorių 9008, duoti savo adresą ir bus Jūsų vardu pasiųsta telegrama.

Telegramų tekstai anglų kalba yra žemiau atspausdinti.

Telegram #1

The Soviets have manufactured evidence in the Daniloff case; they're also manufacturing evidence for the OSI! Stop OSI's use of Soviet evidence. Stop deportation of Karl Linnas and others to USSR immediately!

Telegrama #2

Soviet law presumes guilt. American law presumes innocence. Soviet "justice" manufactures evidence in Daniloff case and for OSI. Mandate an American criminal trial for Karl Linnas. Stop his deportation to USSR immediately!!

Telegram #3

Stand up for what is right! Equal justice under American law! Mandate American criminal trials immediately. Stop deportation of Karl Linnas now!!

Viltis rasti ten prieglobstį pakėlė mano jėgas ir įgalino tęsti sunkią savo kelionę bažnyčios link.

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

Pasiekęs bažnyčią pastebėjau, kad patekau į nedidelį, karo apnaikintą bažnytkaimį. Priešais bažnyčią stovėjo nedidelė, kiek apšėpusi trobelė. Kažin kaip pagalvoju, kad gyvenantieji taip arti bažnyčios turėtų būti geri žmonės. Su ta mintimi ir pasukau tiesiai į tą namą.

(Bus daugiau)

APDRAUDOS reikalais geriausius patarnavimus gausite kreipdamiesi į OBELENIŲ apdraudos įstaigą — 6181 Mayfield Road, Suite 203, Mayfield Hts., Ohio 44124. Skambinti ZENONUI arba SAULIUI (216) 442-6810.

KŪRYBA IR MOKSLAS

Bostone mirė Elena Juciūtė

Stasys Santvaras

A. A. Elena Juciūtė

Kokią prasmę turi žmogaus kančia? Kančia žmogaus, kuris savo gyvenime buvo nieko dėtas, niekam pikto nedarė, nė vieno kaimyno obels šakų nelaužė, į kitų nusikaltimus žiūrėjo kilnaus žmogaus akimis? Į to klausimo sunkiai besurandamą atsakymą turbūt galim sutalpinti Elena Juciūtę, jos gyvenimą ir kentėjimus, jos susidūrimus su žmogaus žiaurumais ir niekšybėmis, su mūsų metų dvasinėmis sutemomis. Ir savo gyvenimo saulėlydį Elena Juciūtė praleido kančioj, sunkios ir neįveikiamos vėžio ligos vis skaudžiau pakertama.

Sunkiai išpėjama mįslė yra ir žmogaus lemtis. Gerai žinom, kad iš Lietuvos į Ameriką neišleidžiami net artimų giminių aplankyti visi tie, kuri yra "paviešėję" sovietinėj Sibiro tremty. Elena Juciūtė buvo reta išimtis. Nors kankinama abejonių ir baimės, ji ryžosi eiti biurokratų sunarpliotas "stacijas", per įvairius trukdymus ir bauginimus, kol gavo leidimą išvykti pas seserį T. Bogušienę į Bostoną, Mass. (sesuo buvo jos kvietėja bei įsikūrimo Amerikoje garantuotoja). Tai 1966 m. pradžioj ir išgirdom, kad pas mus atvyko Elena Juciūtė, Lietuvoje buvusi gimnazijos mokytoja matematikė, net septynis metus pabuvojusi Sibiro "gulagų salyne", ten gyvom akim pamačiusi ne tik atskiros žmogaus, bet ir tautų naikinimo kėslus.

Apsigyvenusi Bostone, Elena Juciūtė neilgai čia dairėsi ir šildėsi. Netrukus ji įsijungė į mūsų kultūrinę ir visuomeninę veiklą — aktyviai reikėsi LB, Jono Vanagaičio šaulių kuopoj, Moterų federacijos skyriuje, skautuose... Greitai pamatė, kad Elena ir plunksną stipriai valdo — ėmė rodytis jos straipsniai "Drauge", "Pasaulio lietuvyje", "Skautų aide", "Šaltinyje" ir kt. Kur kviečiama — keliavo su paskaitom net ir į tolimas lietuvių išėivių salas. Dvidešimties metų laikotarpy (1966-1986) E. Jociūtė parašė šiuos veikalus: "Pėdos mirties zonoje" (1974, 3 laidos), "Ąžuolynėlis" (1981), "Igarkos naujamiestis" (1983), Krizo Pleperio slapyvardžiu 1974 m. išspausdino 77 anekdotus apie sovietinį gyvenimą ir jo "linksmybes".

Bronys Raila radijo kalboj apie tuos darbus taip kalba: "...savąsias ir kitų

lietuvių kančias kol kas bene plačiausiai aprašė Amerikon atvykusi buvusi kalinė mokytoja Elena Juciūtė... Ji man raštu paliudijo, kad ir vėliausioje knygoje (Igarkos naujamiesty, St. S.) nieko nėra išgalvota, kad medžiaga surinkta iš pažintų gyvų liudininkų pasakojimų. Visi tie žmonės tikri, ir jų nuotraukos Sibiro aplinkoje tikros, tik jau iš kiek vėlesnių chruščiovinių laikų, kai tokie dalykai tapo įmanomi" ("Tave mylėti tegalima iš tolo", 77 psl.).

Iš tikro, "Pėdos mirties zonoje" E. Juciūtė pasakoja apie savo ir kitų lietuvių kančias Sovietų Rusijos okupuotoj Lietuvoj ir Sibire. Atviroje "Miško brolių" kovoje ji pati nedalyvavo. Į tą kovą ji įsijungė, pasižadėdama rinkti medžiagą apie anų metų įvykius Lietuvoj ir parašydama tom temom keletą referatų (savo esme tai buvo tik istorinės medžiagos telkimas, kokia čia galėtų būti žmogaus kaltė?). Pati E. Juciūtė apie tai taip sako: "Ir taip tapau bloga partizane, nes stačiau sąlygas (klaudyti sąžinės balso, nedalyvauti kitų žmonių žudyne, St. S.): geras partizanas jokių sąlygų nestato". Ir už tai, po žiaurių naktinių tardymų Vilniuje, Maskvos teismas, E. Juciūtei tame teisme nedalyvaujant, jai "padovanojo" 10 metų katorgos Sibire.

"Pėdos mirties zonoje" — šiurpulinga ir sopulinga moters išpažintis, pagrįsta faktais ir anų metų gyvenimo tikrove. Ir jos kaltė, kad ji buvo lietuvė, kad ji savo tautą ištikimai mylėjo. Ar galima už tai žmogų niekinti, kankinti ir žudyti? E. Juciūtės "Pėdos mirties zonoje" paliudijo, kad toji savo tautos meilė buvo baisūs nusikaltimai. Autorė, buvusi matematikė, apie savo ir kitų žmonių kančias pasakoja logiškai, vaizdingai ir spalvingai. Ji gerai pažino lietuvių tautos išmintį, tai jos "Pėdose" (taip pat ir kitose jos knygoje) šen bei ten žėri ir tos išminties žiežirbos. Velionė turėjo neabejotiną rašytojos pasakotojos talentą, savo "Pėdose" stambiam ir sudėtingam medžiagos pluoštui ji pajėgė įžiebtį išlikimo ir gyvybės ugnį.

Tegul šia liūdna proga prakalba nors viena "Pėdų" citata. E. Juciūtė čia pasakoja apie nūdieninį gyvenimą Lietuvoj: "Dabar bobutė privilegiuota asmenybė.

Bobutė ruošia šventes, bobutė nešą į krikštą, bobutė moko vaikus poterių, bobutė veda prie pirmos komunijos, bobutė seka pasakas apie buvusią Lietuvą, bobutė palaiko ryšį su užsienio giminėmis, bobutė gauna siuntinius (dirbantieji jų "nenori"), bobutė užprašo mišias, bobutė atneša kūčioms plotkelių... Kas gali viską išskaičiuoti, kiek pareigų atlieka bobutė? Už tai ji gerbiama ir branginama. Jei Lietuva kada sulauks laisvės dienų, tai bobutei reikės statyti paminklą, kaip caro laikų knygnešiams" (Pėdos mirties zonoje, 498 psl.).

"Ąžuolynėlis" (arba Lietuvos ūkininko likvidaciją) Elena Juciūtė pavadino epochiniu romanu. Be abejo, tai dviprasmis veikalo pavadinimas. Iš tikro tame savo darbe autorė ir nebando viso epochos siaubingumo aprėpti, ji tik stengiasi atkurti to laikotarpio įvykius ir griaujamą žmonių gyvenimą, kai svetimi žiaurumai, svetima "teisybė" ateina į laisvą kraštą ir čia elgiasi, lyg savame tvarte (su žmogumi daug pikčiau negu su gyvuliu).

Pagrindiniai E. Juciūtės "Ąžuolynėlio" veikėjai — mažo Lietuvos miestelio vargdienė našlė, jos pavainikė dukterė Petrutė ir dvi tos apylinkės ūkininkų šeimos, kuriose toji dukterė tarnauja ir taip pat, kaip jos motina, susilaukia pavainikio kūdikio. Veikalo įtampą sudaro Lietuvos okupacijos — sovietinė, nacinė ir vėl sovietinė. Tose rūšiose gyvenimo aplinkybėse E. Juciūtė savo vargdienėm moterim, o taip pat ir terorizuojamiems ūkininkams pajėgė įkvėpti žmogiškosios išminties, blaivumo, idealizmo ir taurumo. Kaip ir jos "Pėdos mirties zonoje", "Ąžuolynėlis" yra vertingas epochos dokumentas, nes ir čia lietuvių tautos žmonių gyvenimas ne fantazuojamas, o bandoma atkurti to gyvenimo šiurpi kasdienybė.

Velionis Pr. Naujokaitis "Tėviškės žiburiuose" "Ąžuolynėlį" recenzavęs, nors būdingų romano bruožų ir gilesnių veikėjų apibūdinimų nerado, veiklą taip aptarė: "Tragiškų įvykių romane gana gausu. Tėvas Mikšys staiga miršta išsigandęs artimų kaimynų trėmimo. Domukas gauna nervų sukrėtimą, sužinojęs, kad jo mylimą ąžuolynėlį, dar senelio sodintą, rengiasi kolchozas iškirsti, jis pa-

sikaria tame ąžuolynėlyje. Dukrelė Danguolė lieka našlaitė, o Petrutė — jauna našlė... Romane verti dėmesio įvairių kaimo darbų, švenčių, papročių aprašymai. Yra vertingų Lietuvos kaimo etnografinių bruožų. Autorė žino ir labai daug liaudiškų posakių, turi ir sąmojo: "Žemės į kalėjimą nepasodinsi — neduoda derliaus, ir gana. Ir pašarai supuvo — lietus kaltas, nė Stalino nebijo" (332 psl.).

Elenos Juciūtės "Igarkos naujamiestis", dokumentinis reportažas iš lietuvių tremtinių gyvenimo Sibire, — 1948 m. masiniai lietuvių trėmimai į Sibiro vergiją. Pati autorė veikalo įvade apie tuos trėmimus taip sako: "Šią deportaciją man teko pergyventi dar Lietuvoje. Kenčiau baimę, slapsčiaus, bet be reikalo: į trėmtį nebuvau paskirta, manęs jau laukė Saugumo ministerijos požemiai Vilniuje. Po kelių mėnesių buvau areštuota... Šioje knygoje mano rašomoji plunksna kelias kartu su Deltuvos valsčiaus ir kitais trem-

tiniais jų Golgotos keliais iki jų laisvės, o daugelio mirties" (Igarkos naujamiestis, 11 psl.).

Pagrindiniai šio Juciūtės veikalo veikėjai — šviesi, darbšti, tik savo prakaitu ir sumanumu geresnio ir gražesnio gyvenimo pasiekusi ūkininko Tamošiūno šeimos rūsti drama. Ypačiai gi drama Tamošiūnų dukters Onos Tamošiūnaitės, kurios jaunystę negailėstingai sudegino sovietų "gulagų salynas". Reikia pačiam "Igarkos naujamiesčiai" perskaityti, kad pajustum nekaltų žmonių kančios rūstumą, artimo kaimyno atneštą nedalią ir siaubą.

Elenos Juciūtės nekrologą baigiant, reikia pabrėžti, kad visi trys jos veikalai apie 1200 psl.) — "Pėdos mirties zonoje", "Ąžuolynėlis" ir "Igarkos naujamiestis" — yra sąžiningi liudijimai, didžiai vertinga medžiaga lietuvių tautos genocido istorijai, kurią "kūrė" ir "tebekuria" So-

(Nukelta į 6 psl.)

REMKIME TAUTOS FONDA

nes tik nuo mūsų priklauso kiek esame pajėgūs ginti ok. Lietuvos bylą laisvajame pasaulyje.

Neužmirškime LIETUVOS LAISVĖS IŽDO pagerbdami savo artimųjų atmintį ar tvarkydami savo palikimų reikalus.

Jūsų auka TAUTOS FONDUI paremia ELTA biuletenių leidimą 6 kalbomis ir padeda skleisti informaciją apie tikrą padėtį ok. Lietuvoje.

Visos aukos atleidžiamos nuo federalinių mokesčių

TAUTOS FONDAS
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION, INC.

P. O. Box 21073
Woodhaven, N. Y. 11421

Jurgis Jankus dailiajame žodyje

(3)

'Naktis ant morų' ir 'Namas geroj gatvėj' turėjo sudaryti išpūdį, net įtikinti, kad Jurgis Jankus mėgsta dramatiškus, sudėtingus ir gal net pavojingus polėkius, nesibijo pasinerti į žmogaus sielos sudrumstą pelkę. Dailiosios prozos kūrėjui tokiais atvejais neužtenka talento, to vidinio balso, kuris jį apsaugotų nuo klystkelių, reikia dar gerai pažinti žmones ir jų aistras, reikia erudicijos. Visi Jurgio Jankaus kūrybiniai darbai liudija, kad jis tų kokybinių rašytojo bruožų tikrai nestokoja.

Romanas 'Anapus rytojaus' - dar painesnė ir sudėtingesnė žmogaus mįslingų išgyvenimų drama. Siųsdamas knygą Alei ir man, Jurgis paklausė: 'Sumišęs, ar ne?'. Galima atsakyti, kad šiame veikale visi svarbieji įvykiai pasiekia tą ribą, kai žmogui nebūtų sunku ne tik į sumišimą, bet ir į pamišimą nusidanginti.

BOSTONE MIRĖ

ELENA JUCIŪTĖ...

(Atkelta iš 5 psl.)

vieta Rusija. Tačiau tegu dar kartą apie tuos baisumus prabyla pati Elena Juciūtė:

"Jau Lietuvoje žmonės okupacijų metais buvo pripratinti prie nuolatinių smūgių, prie visokių žiaurumų, neteisybės, baimės ir grėsmės, bet čionykštis (Sibiro, St. S.) vargas, bado ir šalčio šmėkla nebepakeliamai slėgė visus be išimties. Mažai kas kada besišypsojo, bet vengė ir verkė, kitiems matant, kad dar daugiau negadintų nuotikos. Ukrainiečiai stebėjosi, kad lietuviai pajėgia taip kietai laikytis. Jie pasakojo, kad ukrainiečiai deportuojami tiek verkę, kad buvę net apakusių nuo verkimo. Be abejo, verkavo ir mūsiškiai, bet daugiau paslapčiom, kad negraudintų kitų. Daug išlieta ašarų, tik niekas jų nerinko, neužrašė. Jos krito ant ledo, ir pačios virto ledais. Ir širdys virto ledinėmis" (Igarkos naujamiestis, 71 psl.).

Elena Juciūtė gimė 1911 m. VIII. 7 d. Švėkšnoje, mirė 1986 m. IX. 18 d. Bostone; palaidota Kalvarijos kapinėse IX. 22 d.; paliko mylimą seserį Teklę Bogušienę ir būrelį giminių, kuriems čia reiškiamas nuoširdi užuojauta. Nors artimoj kaime nystėję gyvenom 20 metų, šiandien rodosi, kad Elena Juciūtė pralėkė pro mus, kaip meteoras, palikdama mum savo darbus ir kančią, kuri mūsų širdyse niekad neturėtų pavirsti į ledą.

Žvilgsnį į Jurgio Jankaus romaną 'Anapus rytojaus' pradėkim su šypsena. Pabandę žodį 'anapus' paskaičiuoti žydiškai, t.y. iš antro galo, ką rasime? Gi du žodžiu: 'Su pana' / ... Autorius šiame savo fantastiniame veikale grumiasi su labai gražia ir atraktyvia juodosios rasės mergina Klaudija. Ne jis pats, o jo kūrinio pagrindinis veikėjas Petras Mikša. Gana greitai pradeda aiškėti, kad susižavėjimas ir trauka yra abipusė, nors Klaudija yra rimta mergina, pasinėrusi į medicinos mokslus, toks pat rimtas ir šviesus žmogus yra ir Mikša, vaikus išleidęs į gyvenimą, su žmona tebegyvenąs beveik idiliškoj sandoroj. Vienu žodžiu, užsimezga sunkiai paaiškinami, baimės ir vaiduoklių kupini įvykiai, tik ne tikrovėje, o anapus rytojaus.

Sio Jurgio Jankaus veikalo būdingas bruožas - lietuvių santykiai su juodąja rase, priešiško neturį nė lašo. Petras Mikša, naktimis iš fabriko grįždamas į namus ir, trumpindamas kelią, eidavo Milano gatve, kurioje gyvena tik negrai. Vasarų tvankiomis naktimis jie būdavo susispietę savo kiemuose, suvirtę ant šaligatvių, o nuo to naktys turėjo būti dar tamsesnės ir baugesnės. Bet Mikša eidavo pro šalį be baimės (o gal tuo metu jo sąmonėje ir krovėsi baimė), vieną kitą juodą žmogų gražiai pasveikindamas. Pradžioje ta baltojo vyro drąsa stebėjosi patys negrai, o ilgainiui jisai jiems tapo savu žmogumi, jie laukdavo jo praėjimo, davė jam net pravardę - 'Him'. Tokio santykio su juodąja rase neturi amerikoniai, tokį humanišką santykį galėjo parodyti gal tik lietuviai, nes mums jie yra tik juodos spalvos žmonės, jokių kivirčių su negrais mes neturėjom, kol neatvykom į Ameriką.

Įvykiai galėjo plaukti tyra ir saulėta vaga, jeigu ne tas Mikšos šuolis į sąmonės glūdumas, sukūrusias jam kitokią gyvenimo tikrovę ir prieštarų atsitikimų pykę. Atsitiko tas, žiemą, žiaurios pūgos metu, kai sniego pusnys užvertė gatves ir namus aukščiau langų ir durų. Tada Mikša Milano gatvėje išgirdo šauksmą 'Help! Help!'. Rado jis lengvai apsirengusia, apsnigtą, nuo šalčio ir baimės drebančią Klaudiją, per gilią pusnį jis parsinešė ją į savo namus, atšildė, supažindino su žmona, kuri Klaudiją iš karto pamilo, kaip savo dukrą. Tačiau tai tėra tik sąmonės supainioti tikrovė, kurią Petras Mikša tiki, vis labiau gainiojamas baimės ir netikrumo, kol ima jį ir Klaudiją persekioti žudikas ir fantastiški

pasivaidenimai, nepasitikėjimas net artimu žmogumi.

Tuo tarpu tikrovė buvo atvirkščia: tai jis įklimpo į neišbrendamą pusnį ir, pradėjęs dusti, šaukė 'Help! Help!', tai Klaudija, medicinos sesuo, jį išgirdo ir nugabeno į ligoninę, kur į veikalo veiksmą įsijungia dr. Goldbergas, milžinas negras Rabsonas, paslaptį būtybė Big Bill, net mirusi ligoninės slaugė ... čia ir atsidiuriame prie to ribos, kur ne daug testinga, kad žmogaus sveika sąmonė į skiedras subyrėtų.

Jurgis Jankus Petro Mikšos lūpom nuklydimą į anapus rytojaus taip aiškina: 'Jaučiausi, lyg kabėčiau tarp dviejų pasaulių. Bet ir tas nepasako mano būsenos. Jaučiausi, kaip pasiklydęs tarp daugybės nežinomybių. Tikrų, apčiuopiamų, bet kartu nepagaunamų, išsprunkančių iš suvokimo, savo valia plaukiojančių tarp sąmonės ir nežinia ko kito, kurio nebepaaiškina pavadinimas jokių vardu. Būseną anapus žodiu dedamo turinio, bet visiškai tikra, nes nesuvokiama jos jėgos esu verčiamas ta būseną gyventi. Tarpas tarp sapno ir pabudimo, tarp suvokimo ir amžino paklydimo niekada nematytuose peizažuose. Vietose, kurių niekur nėra ir kurios yra čia pat' (195 psl.).

Pasisakymą trumpinant reikia tarti, kad Jurgio Jankaus romaną 'Anapus rytojaus' tuo tarpu yra unikalus veiklas mūsų dailiosios prozos lentynoj. Tai giliai apmąstytas ir drąsus žygis į žmogaus sąmonę, į sapną, į tą mįslingą būseną, kurioje pamatom tikrus įvykius anapus rytojaus, artimoj ir tolimoj ateity. Savo svajonę ir jos tragišką atomazgą atbėgančiame laike pamato ir Jurgio Jankaus sukurtasis Petras Mikša. Kartais šiurpu, kartais klaiku, kartais ir tikrai miela tame Mikšos klaidėjimų pasauly pagyventi. Jurgiui Jankui visad rūpėjo žmogaus gyvenimo mįslė. Ne tik žmogaus dorybės, bet ir jo nusikaltimai. Romanas 'Anapus rytojaus' - daili, stilinga, talentingų rankų nukaldinta kolona, nestokojanti mįslingumo, žmogiško buvimo prasmės ir grožio.

Ketvirtasis pastato kertės akmuo - Jurgio Jankaus trumpėlesni pasakojimai, kurių turime ne vieną knygą. Pasakojimai - tai praplėsta novelė, apysaka, ar kas nors panašu į tą žanrą, tik Jurgio Jankaus pasakojimais vadinami, tik jam būdinga dailioji proza, ne vienu atveju sužėrinti tokiom vertybėm, kaip jo sukurta 'Velnio bala'.

Savo kūrybines jėgas Jurgis Jankus bandė jaunimui

skiriamoj literatūroje, bandė jas ir dramos žanre, daugiau susitelkęs į skaitomąją dramą. Ir jo romanuose, ir pasakojimuose, ir dramose - gausus pulkas žmonių, įvairių ir spalvingų charakterių, Lietuvos kaimo ir miesto gyventojų, plačiose gyvenimo pakelėse sutiktų būtybių, kurias neramūs laikai blaško it pienu pūkus.

Jurgis Jankus - pasakojimo meistras, painios intrigos, dramatinio ir tragedinio momento kūrėjas, subtilaus pasakojančio balso valdytojas, tai didelė ir savaiminga jėga lietuvių beletristikos baruose.

Įvairi, turtinga ir Jurgio Jankaus veikalų tematika. Rasim jį tarp miesto ir kaimo žmonių, nuostabiame gamtos peizaže, tarp įvairaus išsilavinimo asmenų, rasim jį pasinėrusį į lietuvių padavimus ir mitus, susitiksim rūščioje kasdienybėje ir fantazijos sparnų iškeltoje aukštumoje. Visa tai veda į mintį, kad Jurgis Jankus pajėgia pasinerti į žmogų ir to žmogaus gyvenimą, kad savo sieloj jis turi tokį žiburį, kuris apšviečia plačias temas, glūdinčias mūsų buvime ir širdyse.

Savaiminga yra ir Jurgio Jankaus raštų stilistika. Pats jis viename savo veikale prasitaria, kad pasakoti reikia parinktu, taikliu ir apdailintu žodžiu. Toks yra ir Jankaus kūrybos stilius romanuose, pasakojimuose ir tų darbų dialoguose - taiklus, lakus, sąmojingas, kalbiniu požiūriu apdailintas. Tačiau ir čia nestinga įvairovės. 'Nakty ant morų' ir romane 'Anapus rytojaus' apstu metaforų ir barokinių puošmenų, o 'Namas geroj gatvėj' - nors tai vis ta pati Jurgio Jankaus kalba, nevargana savo žodynu ir frazeologija, sukurianti vaizdingų ir gerai padarytų naujadarų - parašytas itin paprastu ir lakonišku stilium. Atseit, ir šiuo požiūriu Jurgis Jankus yra igudęs ir savarankus meistras.

Kiek pajėgiu akimis pasiekti ir širdimi pajusti, Jurgis Jankus stengiasi mane pasivyti. Deja, vargu jam pasiseks keturių metų prarają peršokti, nors drauge su juo keliauti visada buvo Dangaus palaima.

Brangus Jurgi, tegu Tau būna šviesūs, sveikatingi ir derlingi visi atbėgantys metal! ...

DEVENIŲ KULTŪROS FONDO LEIDINIAI

1. Jūratė Statkutė de Rosales — BALTŲ KALBOS BRUOŽAI IBERŲ PUSIASALYJE, \$15.00.
2. Motiejus Karaša — GYVENIMO SŪKURIUOSE, \$15.00.
3. Jokūbas Dagys — SCULPTURES (meno albumas), \$30.00.
4. J. Andrius — LIETUVOS ŽEMĖLAPIS, \$6.65.
5. Viktoras Karosas — LIETUVOS RYŠYS SU AMERIKA, \$5.00.

Užsiakymus siųsti: Devenų kultūros fondas,
P. O. Box 10782,
St. Petersburg, Fl. 33733,
U.S.A.

PUIKIAUSIUS KAILIUS RASITE

Chicagoje pas vienintelį lietuvių kailininką

NORMANĄ BURŠTEINĄ

185 N. WABASH AVE. CHICAGO, ILL. 60601

Tel. kraituvės (312) 263-5826; namų (312) 677-8489.

Laiptai į save

Anatolijus Kairys

Dirvos 1986 m. konkurse premijuota novelė

Aš sutikau Birutę erdviame viešbučio laukiamajame. Jos lūpos nežymiai sujudėjo, vos spėjau pagauti šypsno žybtelėjimą. Tai užpylė ledų ant mano nekantrumu degančios nuotikos. Aš pasveikinau ją nerūpestingu rankos spūstelėjimu, neištaręs jokio komplimento.

Birutė dalyvavo susipažinimo vakaronėje jau trečią kartą. Vakar ji sėdėjo pirmoje eilėje. Ji buvo vienintelė dalyvė, kurios aš nepažinau, niekada nebuvau sutikęs. Mano pasakojimų ji klausėsi be ypatingo dėmesio, o diskusijose visai nedalyvavo. Pasibaigus kalboms, ji nepasilikdavo susipažinimo kavutei, o tai mano pokalbių rengėjams buvo svarbu. Ji skubiai išžingsniuodavo, lyg ir pabėgdavo, niekam nepadavusi rankos, nė nepasakiusi sudiev.

Ji patraukė mano akis rimta veido išraiška. Savo kalbas aš mėgau pailiustruoti anekdotais, juokais, nuotykiams iš archeologinių kasinėjimų, buvau gerai susipažinęs su retorikos menu, todėl auditorija kvatojo, kartais palydėdavo aplodismentais, o Birutės veide aš nepastebėjau mažiausio pragiedrėjimo, jokios reakcijos. Buvo aišku, kad mano žaismingi juokeliai nepajudina jos minčių tvenkinio, vargu ji girdi, ką aš sakau. Jos poza irgi nekasdieniška: nepasuka galvos, nepasižiūri į vieną ar kitą pusę, išeidama lyg nemato žmonių.

Jau pirmoje vakaronėje aš paklausiau susipažinimo organizatorių — kas ji per viena. Mano draugai nesusigaudė, apie ką aš kalbu, o plačiau aiškinti nebuvo kaip. Tokios merginos jie nepastebėjo, visas gerai pažįsta, tik kvies tieji ateina — paskaitos nėra viešos. Iki šiol nepatirtas jausmas užnuodijo mano kraują ir nerimas pradėjo kilti. Nujaučiau, kad ji ateis ir į trečią paskutinę — mano vakaronę, sėdės ne mažiau abejingu veidu, ironija perpildytomis akimis žiūrės į mano akiplėšiškai drąsias, lyg aš kalbėčiau ne apie archeologiją, o politiką, kurios aš sąmoningai vengiau. Jos apatiška laikysena vertė mane rimčiau pasiruošti sekančiam pokalbiui. Labai keista. Išeidamas pastovėjau prieš veidrodį. Tai dar keisčiau. Dėl vienos klausytojos aš jaudinuos... Ir dar kaip!

Vakar jos žvilgsnis suskaldė mano dėmesį — viena dalisėjo kalbama tema, kita — Birutės lediniu veidu. Koncentruotis buvo sunku. Galvojau — ši mergina gali būti FBI, CIA ar net KGB agentė, infiltruota mano elgesiui sekėti, tačiau tokią prielaidą atmečiau — agentai stengiasi neišsiskirti iš kitų, neatreipti į save dėmesio. Tai juos išduotų. Kad mūsų ekspedicijose, daugiausia į užsienį, yra tokių agentų, buvo vieša paslaptis, tačiau mes, išaugę "visiškoje laisvėje", jų nebijojome. Iš kitos pusės, nebuvo reikalo nė slėptis, nes mūsų archeologinės išvykos būdavo universitetų organizuojamos ir prižiūrimos. O vakar, trečiajai sesijai pasibaigus, įvyko mažytis nuotykis, kuris mane ir paskatino ją prakalbinti.

Kai ji pakilo nuo kėdės, turėjo keletą minučių stovėti, nes praėjimas buvo užsikimšęs. Tuo metu aš pastebėjau gelsvos spalvos auskarą kairėje ausyje, o dešinėje jokio auskaro nebuvo. Aš atsisisukau veidu į ją:

- Panele, jūs pametėt auskarą.
- Aš jo neturėjau.
- Atleiskite.

Tuo "nuotykis" būtų ir pasibaigęs, jeigu ji, dar kiek pastovėjusi ir palaukusi, nebūtų tylutėliai ištarusi:

- Aš norėčiau su jumis pasikalbėti.
- Norėčiau ir aš, — ir skubotai padaviau viešbučio kortelę su adresu. — Rytoj, septintą vakarą?

Ji linktelėjo galvą ir išėjo.

Giminių Amerikoje aš neturėjau, o apsištoti pas draugus nemėgau — susidaro nepatogumų jiems ir man. Todėl apsisistodavau viešbučiuose. Laukiamasis pustūštis, galima pasikalbėti čia, bet patogiau bare, tuoj pradės tranki kapela siausti. Ir užėjome. Kampe laisvas staliukas, užsčiau balto vyno jai ir sau. Ko

stipresnio ji nenorėjo, aš irgi alkoholio vengiau. Mėlynomis kepuraitėmis merginos priiminėjo užsakymus iš naujai atėjusių, šviesa blanki, porėlės tyliai šnekučiavo, Birutės veidas dabar nesiskyrė nuo kitų. Aš lengviau atsikvėpiau.

Neilgam. Greit pastebėjau, kad mūsų susitikimas Birutei yra ne pramoga, o veikiau pareiga. Tiesa, ji pagyrė mano kalbas, buvę idomu, medžiaga originaliai išdėstyta, frazės nenuobodžios. Ji nesigailėjo man komplimentų saldžių ir karčių, idealistas, puiku, tačiau tikėti šviesia ateitimi, kad akiratyje nesibaigianti naktis — sena niekdarystė. Archeologas, gerai, bet nerealu ieškoti tiesos žemės gelmėse, kada paviršiuje keroja tobula veidmainystė. Asfaltuoti keliai, gražūs butai, puošnūs rūbai ir persotintas skilvis tėra nulinės vertės tuštuma arba aklinau uždarytas auksinis narvas. O narvas — geležinis ar auksinis — vis tiek narvas, be tautinio laisvės oro savarankiškai egzistuoti. Ne pažanga ir ne prabanga padaro individą laimingą, o tiesa ir laisvė. Todėl ir miela klausyti archeologinių hipotezių, užsakyto valstybine iniciatyva. Ji taip mane ironizavo, kad aš ėmiau jausti skausmą paširdžiuos.

Ypatingo noro kalbėti aš neturėjau. Tik klausiau. Susipažinimo vakaronėse gerai išsiplėpėjau, tam buvau kviečiamas. Klausytojai pageidavo informacijų apie Lietuvą, seniai paliktą, o daugumai ir visai nematytą. Mokslas, pažanga, socializmas teorijoje ir praktikoje. O bare, prie balto vyno stiklų, na... Turėjau kaip nors pralaužti laikraštinių trafaretų barikadas ir prasiskverbti į atvirą gatvę.

— Galėčiau žinoti jūsų vardą? — paklausiau droviai. — Mes dar nepažįstami.

— Birutė, — atsakė tuoj, matyt ir jai nusibodo vaikščioti tuščiomis palaukėmis. — O jūsų — Kęstutis? Tikrai?

— Kęstutis Vismantas.

Mano vardą ir pavardę ji žinojo. Ruošiant susipažinimo pokalbius, buvo pranešama kas kalbės.

— Birutė? — aš provakavau.

— Tautvilaitė.

— Birutė ir Kęstutis, — nusijuokiau garbiai. — Reikia tik Palangos ir aukuro. Na, už mūsų pažintį! — Aš pakėliau stiklą.

— Aš turiu keistą intenciją, — Birutė pakėlė savąjį.

— Keistenybės — mano užsiėmimas.

— Pirmąjį stiklą pakelkime ne už pažintį, o už mūsų motinas. Mano motinos vardas Teresė, o jūsų?

Savo motinos vardo aš nežinojau. Niekada nereikėjo, niekada nepagalvojau. Laksčiau kaip vėjas laukuose, šėlau kaip viesulas miškuose — kas man tėvas, kas motina, kas jie tokie... Ji klaus ir tėvo, pamaniau, bet po tokio pralaimėjimo ir tėvo vardu ėmiau abejoti. Dokumentuose įrašyta — "sūnus šarūno", bet tikras nebuvo, savo metrikų nemačiau, nežinau, kur esu gimęs nei kur krikštytas.

— Ar jūs vedęs? — ji keitė temą supratusi, kad savo motinos vardo jai nepasakysiu.

— Dar ne.

— Ir aš dar ne.

Nugėrėme po lašą. Sužinoję vardus ir faktą, kad abu esame nevedę, kalbų pirmas ratas lyg ir apsisuko. Tie vedybiniai klausimai buvo per ankstyvi, mane nuteikė liūdnai. Tačiau Birutės veidas aiškiai pragiedrėjo, jos akys sustojo mane veide ir ilgiau pasiliko. Nejauku. Ko ji taip žiūri? Auskaras juda vienoj ausy, jos drąsa bravūriška...

— Kiek jums metų, Kęstuti?

— Trisdešimt dveji. Maždaug.

— Maždaug?

— Maždaug, — pakartojau flegmatišku tonu. — Apie tiek. Abejojimas sunkėsi visais mano kaulais.

— Trisdešimt dveji ir man, — Birutė šypstelėjo.

— Keista?

— Maždaug...

Mes užsisakėme dar po vieną.

Šį kartą tylėjome ilgiau. Ilsėjomės, nelyginant žirgai, atkirtę sunkaus žygio pirmąjį tarpsnį. Bijau prasitarti, bijau duoti klaidingą įspūdį, bijau suklypti prie naujo klausimo. Ji įtemptai sekė mano akis, kažką svarstė. Jos susidomėjimas mano amžiumi, motina, šeimynine padėtimi galėjo būti mergaitiškas smalsumas, be jokio romantinio intereso — taip aš jaučiau. Mane labiau intrigavo jos veido bruožai: nosis, smakras, lūpos, akys... Matytas, kažkada sutiktas ir užmirštas veidas... Kuo ilgiau į ją žiūrėjau, tuo labiau nežinia plėtėsi, paslaptis didėjo. Nieko stebėtino, nieko konkretaus, o vis dėlto yra... Gal ir ją palietė atpažinimo sąskambiai — tramdžiau savo nerimą — gal ir mano veidas jai, ką matyto priminęs, vaiduokliu išnirio iš praeities gelmių... Kokių gelmių? Kokią praeitį mes turime pirmą kartą susitikę? Gyveną vienas Lietuvoje, kita — Amerikoje?

Mintį sueiti į artimesnę pažinti su manimi Birutei pakišo Violeta, jos artima draugė, taip pat našlaitė, grįžtant iš pirmosios susipažinimo vakaronės. Ir į vakaronę ji atėjo Violetos pakviesta. Iš profilio labai panašus į tave, Violeta teigė, abiejų garbanos nešasi į rudumą, vardai atitinka, akys mėlynos tavo ir jo. Jis kalba drąsiai ir atvirai, mintis dėsto vaizdžiai ir įtikinančiai. Tai idealistų žymė. Ir metai... Pagal Violetą, kuri Vismantą sutiko anksčiau pažįstamųjų būry, vyras galys turėti apie trisdešimt. Be to — archeologas, tyrinėtojas, kiekviena Lietuvos vietelė jam prieinama vienokia ar kitokia dingtimi. Kas sugeba kasinėti žemę, moka suprasti ir laiką. Tokie vyrai įsitikinimus, stato aukščiau už asmenišką laimę. Jis turi pasiekti tikslą, Violeta samprotavo, neatsižvelgdamas į lavonus, virtusius akmenimis pakalniui ir Laimės žiburį. O ką mes žinome apie jo tikslus? Nieko. Ko jis atvažiuo į Ameriką, ar žinome? Gal jis ieško to, ko ieškai tu, Birute? Būtinai susipažink, išsiaiškink, užsidėk gintarinį auskarą — labai tinka...

Taip Birutei kalbėjo Violeta.

— Sakykite... ką nors...

Aš turėjau prabilti. Mano gyvenimas prozaikas, dažniausiai nuobodžiai pilkas, neretai idiotiškas, kaip ir visų tarybinių inteligentų, uždarytų iliuziniame narve. Trumpaisakiniais, lyg šernas bėgdamas nuo medžiotojo, šokau per mažesniaisiais kliūtis, aplenkdamas didžiulius: gimiau A rajone, užaugau B prieglaudoje, mokiausi C universitete, gyvenu D mieste, dirbu E įstaigoje. Tai mano biografija. Bet ar tai rimta tema prie šio staliuko, trankiai kapelai daužant šunų odomis aptrauktus būgnus? Abejoju...

— Tai jūs — našlaitis?

— Tarybinis.

— Nuo kada?

— Nuo neatmenamų laikų, — išsišiepiau.

Labai gailėjausi užsiminės prieglauda.

— Aš taip pat našlaitė, — Birutės žvilgsnis gaudė mano akis, nukreiptas į šokančią porą.

— Ar jūsų tėvai mirę? — paklausiau aš, šiaip sau, kad tik kalba nenutrūktų.

— Gali būti. Nieko apie juos negirdėjau, — Birutė iššaukiančiai pakėlė balsą. — O jūsų tėvai?

— Aš nežinau...

— Jūs nežinote? — ji vikriai krustelėjo ir pirmą kartą nusišypsojo lyg iš džiaugsmo. — Rimtai nežinote?

— Nežinau nieko.

— Gyvi ar mirę? — kamantinėjo.

— Nežinau ir nežinojau, — atsakiau ir susimąsčiau. — Bet manau, kad mirę, kitaip nebūčiau našlaitis, — pridėjau.

Aš palenkiau galvą. Norėjau, kad ji nebe klausinėtų. Tema, kurios labiausiai bijojau ir kuri nedavė man ramybės nemigo naktimis. Birutės veidu nubangavo violetinė liepsnelė, ji atgijo, išgėrė vyną beveik iki dugno. Tokiu jos šurmuliui aš buvau rimtai nustebęs. Savo tėvais aš formaliai nesidomėjau, bent viešai. Dar vaikystėje man buvo pasakyta, kad mano tėvai žuvo nuo grobuoniškų nacių žudikiškos rankos.

(Bus daugiau)

TAUTOS ŠVENTĖS MINĖJIMAS FLORIDOJE

Ir mažuose lietuvių telkiniuose, jeigu atsiranda, darbščių žmonių ar organizacijų, įmanoma suruošti gana gerus renginius ar minėjimus. Pavyzdžiui tektų laikyti ir Daytona Beach lietuvių telkinį, Floridoje. Be veikiančio klubo, dar turime gana gerai veikianti Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Daytona apylinkių skyrių, tik prieš kelerą metų įsisteigusį, kuriam vadovauja gana darbšti valdyba: pirmininkas uolus visuomenininkas Vytautas Abraitis, išdininkas Pranas Domijonaitis ir sekretorius Jurgis Miežaitis. Skyrius turi apie 30 aktyvių narių, kurie, reikalui iškilus ar renginį rengiant parodo didelį solidarumą ir remia pinigine auka, gerybėmis vaišėmis ir darbu. O svarbiausia, kad šio skyriaus veiklą ir renginius nuoširdžiai paremia visi šios kolonijos lietuviai, kas nutiko ir šį kartą, ruošiant Tautos šventės minėjimą.

Tautos šventės minėjimą skyrius suruošė š. m. rugsėjo mėn. 14 d. Jis sutapo ir su lietuviškomis pamaldomis, kurių metu šv. Mišias aukojo kun. dr. K. Rūbys. Pamaldų metu, dienos progai, patriotinių giesmių gražiai pagiedojo Sietynas, vadovaujamas muziko Antano Skridulio. Intarpuose nuotaikingai nuskambėjo svečio smuikininko Juliaus Veblaičio smuiku groti kūriniai Ave Verom ir Correlli Largo, vargonais muz. Antanui palydint. Mišių skaitymus skaitė inž. Kazimieras Barūnas.

Tuoju po pamaldų bažnyčios salėje (Prince of Peace, Ormond Beach) įvyko iškilmingoji ir meninė Tautos šventės minėjimo dalys.

Skyriaus pirmininkas Vytautas Abraitis, minėjimą pradėdamas, pasveikino gausiai susirinkusius (dalyvių apie 100), taip pat ir mielus svečius Lietuvos generalinį konsulą Anicetą Simutį ir smuikininką Julijų Veblaitį. Trumpai priminė ir šios šventės esmę ir

prasmę. Minėjimui vadovauti pakvietė Jurgį Janušaitį.

Garbės prezidiuman pakviečiami Lietuvos generalinis konsulas Anicetas Simutis, smuikininkas Julius Veblaitis, Klubo pirmininkas Jonas Daugėla ir ALT S-gos skyriaus pirmininkas Vytautas Abraitis.

Lietuvos ir JAV himnus, visiems pritariant, giedojo sol. Juozė Daugėlienė. Trumpus sveikinimus tarė klubo pirmininkas Jonas Daugėla ir ALT S-gos Elizabeth skyriaus pirmininkas Julius Veblaitis.

Su minėjimo pagrindiniu kalbėtoju, Lietuvos generaliniu konsulu Anicetu Simučiu minėjimo dalyvius supažindino skyriaus pirmininkas Vytautas Abraitis, primindamas, kad jis jau penkiasdešimt penkeris metus dirba diplomatinėje tarnyboje, 50 metų Lietuvos generaliniu konsulu, valstybininkas, daug pasitarnavęs lietuviams pokario metais atvykstantiems į

Atliekant minėjime meninę programą — Julius Veblaitis ir Antanas Skridulis.

Ameriką, veiklus lietuviškajame gyvenime ir dabai tarnauja savo tautiečiams, bei reprezentuoja nepriklausomą Lietuvą, kurios okupac. nepripažįsta Ameriką.

Lietuvos generalinio konsulo paskaita (atspausdinta Dirvoje Nr. 38), buvo išklausyta su dideliu dėmesiu

ir palydėta gausiais aplo-dishmentais.

Meninė dalis buvo įdomi. Ją atliko smuiku Julius Veblaitis, pianu palydint muz. Antanui Skriduliui. Pirmą kartą girdėjome tokio pobūdžio programą šia-

me lietuvių telkinyje. Tai buvo maloni staigmena, su dėmesiu išklausyta ir nuoširdžiai atlikėjams padėkota.

Tuo ir buvo Tautos šventės oficialus minėjimas baigtas.

Po to prasidėjo bendros dalyvių vaišės, kurias paruošė darbščiosios skyriaus narės, vadovaujant vyr. šeimininkei Natalijai Subačienei ir jos padėjėjai Stel-lai Abraitienei. Vaišės tikrai buvo puikios, skoningai paruoštos, svečiai greitai aptarnauti.

Seni draugai susitikę Tautos šventės minėjime Daytona Beach, FL. Iš kairės: Vacys Dzenkauskas, Jurgis Bagdonas, Rita Bagdonienė, Lietuvos gen. konsulas Anicetas Simutis ir ALT S-gos garbės narys Vytautas Abraitis.

Stebint šeimininkes ir visą gausų būrį talkininkų širdyje kiekvienas jautėme joms dėkingumą. Tad ir tariame nuoširdžiausią ačiū visoms darbščiosioms bite-lėms.

Visus pradžiugino ir turtingas laimės šulinys. O kiek daug ir vertingų dovanų suaukojo šios kolonijos lietuviai. Gaila, kad neįmanoma jiems visiems atskirai padėkoti ir išvardinti. Skyriaus valdyba visiems dovanas aukojusiems, po nioms už skanius kepsnius, už aktyvų laimės šulinio bi-lietų platinimą nuoširdžiai dėkoja. Dovanas iš laimės šulinio skirstė Dalila Mackialienė ir Stasys Šarauskas.

Šis renginys, be abejo, pareikalavo ir gausių išlaidų. Jų sumažinimui pinigais prisidėjo: V. S. Ab-raičiai, V. B. Dzenkauskai, P. Domijonaitis, J. V. Janušaičiai, M. A. Jagučiai, A. Kašuba, J. I. Kapčiai, A. Bacevičius, G. V. Lapėnai, B. D. Mackialai, J. Miežaitis, V. Matusevičius, A. V. Skriduliai, A. N. Subačiai, J. Vilutis, K. O. Žolynai, A. O. Žindžiai. Vi-

siems aukotojams skyriaus valdyba dėkoja.

Skyriaus valdyba iš Tautos šventės minėjimo lėšų paskyrė Prince of Peace parapijai paremti 100 dol. auką.

Skyriaus valdybą tenka pasveikinti už drąsą organizuojant Tautos šventės minėjimą su tolimais svečiais, kurie turėjo progos mus pradžiuginti naujomis mintimis ir menu, o taip pat ir svečiai arčiau susipažino su gražiosios Daytona Beach lietuvių kolonijos gyvenimu.

Po minėjimo pirmininko Vytauto ir Stellos Abraičių rezidencijoje „Palm Coast“, įvyko kolonijos lietuvių su svečiais jaukus pabendravimas ir pokalbiai. Minėjimas gerai praėjo ir tik dėl to, kad ALT S-gos skyriaus veiklą nuoširdžiai remia visa lietuvių kolonija.

J. Janušaitis

Nepamirškite atnaujinti
D I R V O S
prenumeratą

LIETUVOS AIDAI

Veda KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio,
8:30—9:00 v. vakaro.
Visos laidos iš WCEV stoties
1450 AM banga.

Adresas: 6955 So. Campbell Ave., Chicago, IL
60629. Telefonas: (312) 778-5374.

Viesėdami Chicagoje aplankykite **PARAMA**
MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĘ

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkas J. Mažeika

Cia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų
ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis.

APSILANKĘ — ĮSITIKINSITE.

Vytautas Abraitis traukia laimingą bilietą stebint Dalilai Mackialienei ir Stasiui Šarauskui. J. Janušaičio nuotr.

CHICAGOS LIETUVIAI

Antanas Juodvalkis

ČIURLIONIEČIAI PRADŽIUGINO CHICAGĄ

Margučio ruoštas Čiurlionio ansamblio koncertas, įvykęs rugsėjo 20 d. Jaunimo centro didž. salėje, pritraukė pilną salę dainos mylėtojų ir paliko puikų įspūdį. Lietuvių tautinio meno ansamblis ČIURLIONIS, muziko Rytą Babicko vadovybėje, pilnai išsiskleidė, nors mažai atjaunėjo. Čiurlionis dar tebėra a. a. muziko Alfonso Mikulskio įtakoje ir dainų repertuarą, ypatingai kanklēm, sudaro jo harmonizuotos dainos.

Programą pradėjo punktualiai mišrus choras, pasiūšęs spalvingais tautiniais rūbais (ir vyrai ir moterys). Publika chorą ir dirigentą R. Babicką sutiko nuoširdžiai ir užsimezgęs šiltas ryšys lydėjo visą koncertą. Visa koncerto programa susidėjo iš liaudies dainų, harmonizuotų muzikų — A. Mikulskio, R. Babicko, J. Naujalia, L. Abariaus, J. Švedo, J. Žilevičiaus, N. Martinonio ir Br. Budriūno. Pirmąją koncerto dalį baigė vyrų choras. Padainavo keturias liaudies dainas ir sukėlė nepaprastą publikos entuziazmą. Nesiliaujant plojimams ir šauksmams, pridėjo dar vieną dainą.

Po trumpos pertraukos, pasirodė moterų choras su paties dirigento R. Babicko harmonizuotomis dūkų trimis dainomis. Malonią staigmeną padarė trys sesutės kanklininkės — Julija, Lilija ir Nida Gelažytės, pakankliavusios J. Kazėno ir A. Mikulskio — Aras ne vyšnelė. Ir vėl publika džiaugėsi ir plojo. Įsijungus ir kitoms kanklininkėms, kanklių orkestras, vadovaujamas ir diriguojamas Onos Mikulskienės, pakankliavo A. Mikulskio lietuvių tautinių šokių suitą, o įsijungus moterų chorui, diriguojant R. Babickui, padainavo porą liaudies dainų.

Koncertas baigtas mišriam chorui, kanklių orkestrui ir solistams sudainavus A. Mikulskio harmonizuotas 4 liaudies dainas. Klautytojai sukėlė ovacijas ir privertė net kelias dainas pridėti. Choro ir orkestro vadovai apdovanoti gėlėmis, o visas ansamblis gavo du krepšius puikių gėlių. Svečiai sujaudinti publikos entuziazmu, užbaigė tradicine ansamblio daina — Namu.

Po vasaros atoslūgio ir pramoginių renginių, šis Margučio vadovo Petro Petručio suruoštas čiurlioniečių koncertas buvo maloni atgaiva ir pasigėrėjimas. Clevelando Čiurlionis yra tikras lietuvių tautinio meno ansamblis, atliekantis tik lietuvių liaudies dainas,

harmonizuotas lietuvių muzikų. Ansamblio steigėjo ir ilgamečio vadovo Alfonso Mikulskio, neabejotinas palikimas. Naujojo muziko Rytą Babicko asmenyje, ansamblis susilaukė labai pajėgaus ir vertingo vadovo. Jo vadovybėje choras yra pagyvėjęs ir sustiprėjęs, rodąs nepaprastą ryžtą ir toliau puoselėti lietuvių liaudies kūrybą.

Chorą sudaro apie 40 dainininkų, po lygiai vyrų ir moterų, o taip pat ir 10 kanklininkų ir tik vienas vyras. Choristų tarpe yra solistai: Aušra Babickienė, Lilė Čaplinskienė, Violeta Žilionytė-Leger (sopranai), Algis Gylis (tenoras) ir Vladas Plečkaitis (baritonas).

Po koncerto, čiurlioniečiai rengėjų buvo pavaišinti kavineje, o rytojaus dieną, dainaviečiai suruošė atsisveikinimo pietus.

Padėka visiems čiurlioniečiams ir jų vadovams, o taip pat ir Margučiui.

KNYGOS SUTIKTUVĖS

Istoriko Jono Švobos veikalo "Seiminė ir prezidentinė Lietuva" sutiktuvės įvyks spalio 19 d. 2 val. p. p. Lietuvių tautinių namų salėje. Apie knygą kalbės prof. dr. Bronius Nemickas ir knygos autorius. Po programos vaišės. Įėjimas nemokamas ir aukos nebus renkamos.

Ruošia ir visus kviečia Amerikos Lietuvių Tautinės sąjungos valdyba.

LIETUVIŲ FONDO POKYLIS

Lietuvių Fondo vajaus užbaigtuvių vakarienė įvyks spalio 25 d. Jaunimo centre. LF nariai padidinę turimus įnašus ar naujai stojantieji, už kiekvieną paaukotą šimtą, gauna vieną bilietą nemokamai.

Programą atliks aktorius Vitalis Žukauskas iš New Yorko.

Bilietai gaunami LF būstinėje, 3001 59th St., Chicago, Ill. 60629.

ANTANO OLIO PRISIMINIMAS

Amerikos Lietuvių Tarybos 46-tas metinis suvažiavimas įvyks spalio 18 d. (šeštadienį), Tautinių namų salėje, 6422 So. Kedzie Ave., Chicagoje. Po dienos programos, vakare įvyks iškilminga vakarienė, kurios metu bus prisimintas ir pagerbtas Amerikos Lietuvių Tautinės sąjungos ir ALT tarybos veikėjas adv. Antanas Olis.

Maskviniams komunistams okupavus Lietuvą, A. Olis 1941 m. suorganizavo Lietuvai vaduoti sąjungą

Čiurlionio ansamblis su vadovu Rytą Babicku Chicago Jaunimo Centre š. m. rugsėjo 20 d.

J. Tamulaičio nuotr.

bei Amerikos lietuvių misiją ir jai pirmininkavo. Taip pat buvo vienas iš pradininkų, konsoliduojant tautinės sroves į vieną Amerikos Lietuvių Tautinę sąjungą ir pirmasis jos pirmininkas (1944-51). Atstovavo tautinę srovę ALT valdyboje ir Balfe. Ano meto lietuvių veikloje A. Olis buvo daugelio renginių organizatorius ir Lietuvos bylos kėlėjas. Olis rinkimų keliu laimėjo Chicago sanit. distrikto patikėtinio vietą ir atidarė duris į politinę veiklą.

Apie A. Olį kalbės jo veiklos bendrininkas, ALT S-gos garbės narys Vytautas Abraitis iš Floridos. Meninę dalį atliks operos solistai — Roma Mastienė ir Algirdas Brazis.

Prisimenant A. Olio pastangas palaikyti Lietuvos bylą gyvą amerikiečių politikų tarpe, kviečiame visą lietuviškąją visuomenę gausiai dalyvauti jo prisiminimo vakarieneje.

PASISEKĖS DRAUGO POKYLIS

Paskutinis rugsėjo savaitgalis Chicagoje buvo perkrautas įvairiais renginiais. Posėdžiavo PLB ir Krašto valdybos, Lietuvos krikščionybės jubiliejaus komitetas, konferavo frontininkai, kultūrininkai, politikai, švietė paskaitininkai, paminėta 45 m. sukilimo sukaktis, pramogauta Draugo pokylyje. Čia suminėjau tik keletą paskelbtų ar nugirstų renginių, kurių dalis buvo vieši, o kiti uždari ne tik visuomenei, bet ir laikraštiniams.

Pokylis įvyko rugsėjo 28 d., sekmadienį, Martinique salėje, sutraukęs 360 žmonių. Pokylį atidarė ir susirinkusius svečius pasveikino Draugo renginių komiteto pirm. Marija Remienė, o palaiminimą suteikė vysk. Paulius Baltakis, įvertinęs spaudos reikšmę ir pakvietęs į vieningą darbą.

Po vakarienos, meninę

dalį atliko dainuojančios žemaitės — Bronė Stravinskienė, Danutė Varanackienė ir Aldona Underienė, vadovaujamos muziko Kazio Skaigirio. Padainavo keletą dainų ir kupletus, sukurkus B. Vindašienės. Susirinkusieji labai šiltai priėmė populiariąsias dainininkes ir nuoširdžiai paplėjo.

Lietuvių Fondo valdybos pir. dr. Antanas Razma įteikė LF pelno skirstymo komisijos Draugui skirtą paramą 2,000 dol. čekį priėmė tėvų marijonų provincijolas kun. Viktoras Rimšelis ir pasakė ilgesnį žodį, apie lietuviškos spaudos vargus ir džiaugsmus. Mažėja prenumeratoriai ir spaudos bendradarbiai — redaktoriai. Spaudos leidėjus, redaktorius ir net bendradarbius piktos vaalios žmonės tampo po teismus, reikalaudami milijoninių sumų, gaisindami laiką, priversdami samdytis advokatus, kuriems tenka išleisti pensininkų sutaupytus skatikus. Toliau pažymėjo, kad palaimintuoju skelbiamas arkivysk. Jurgis Matulaitis yra tikras lietuvis ir jo metrikoje yra tik lietuviška pavardė. Lenkai be reikalo jį savinasi sau. Dėkojo rengėjams, ypač Marijai Remienei ir visam rengėjų komitetui bei talkininkams, o taip pat ir visiems rėmėjams, kurių dėka Draugas gali laiku ir reguliariai pasiekti prenumeratorių. Tėvai marijonai kiekvienais metais prideda trūkstantą 60,000 dol. sumą, kad dienraštis galėtų išsilaikyti.

Po to, programos vadovė M. Remienė pravedė dovanų paskirstymą, padėkojo aukotojams ir pakvietė pasiūkti. Šokiams grojo Auolo Stelmoko orkestras. Svečių susirinko daug, buvo atvykusių ir iš tolimiausių miestų dalyvauti savų organizacijų konferencijose ar posėdžiuose, o atgaivai dalyvavo ir šiame pokylyje. M. Remienė supažindino su

tolimesnių vietovių svečiais ir dalyvaujančiais organizacijų vadovais. Iš Washingtono buvo atvykęs Amerikos balso reporters Vladas Būtėnas ir rekordavo pasakytas kalbas bei darė pasikalbėjimus.

★

Lietuvių istorijos draugijos naujoji valdyba pasiskirstė pareigomis: pirm. Juozas Masilionis, vicepirm. Apolinaras Bagdonas, reikėlių vedėjas dr. Jonas Račkauskas, sekretorė Stasė Jakubonienė, išdininė Irena Penčylienė, parengimų vadovė Pranė Masilionienė, spauda — Juozas Žygas.

Šiuo metu valdyba koncentruojasi į VARPO perspausdinimą. Visas Varpo komplektas tilps į šešias knygas. Iš anksto užsiskantiems kainuos 100 dolerių, o atskiros tomos kainą 20 dol. Dar galima gauti Aušros abu tomus. Kaina 35 dol. abiem tomams. Čekius rašyti: Lietuvių istorijos draugija, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636.

★

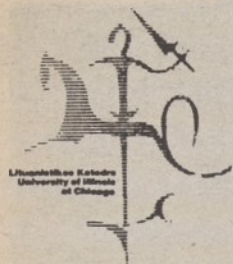
Alto atstovų suvažiavimo bankete, įvykstančiame š. m. spalio 18 d. Lietuvių tautiniuose namuose, bus Antano Olio prisiminimas. Kalbės Vytautas Abraitis. Į banketą bilietai gaunami pas Matildą Marcinkienę (telef. 312-737-1920) arba Ireną Blinstrubienę Alto būstinėje, (telf. 312-778-6900). Visuomenė kviečiama dalyvauti.

• Tautos Fondo Chicago Komitetas spalio 12 d. (sekmadienį), 2:30 val. p. p. Lietuvių Tautiniuose namuose (6422 So. Kedzie Ave.) ruošia Tautos Fondo tradicinius pietus.

Pietų metu meninę dalį atliks solistė Eglė Rukštelytė ir pianistas Robertas Mockus.

Apie dalyvavimą prašome pranešti ligi spalio mėn. 8 dienos tel. 737-0928 arba 424-2904. Pietūs — 15 dol. asmeniui.

Lituanistikos Katedra
The Endowed Chair
of Lithuanian Studies
University of Illinois
at Chicago

AUKOS LITUANISTIKOS KATEDRAI

(Tęsinys)

Elena Legeckis, Libertyville, IL; Vincas Levickas, Crownsville, MD (iš viso 25 dol.); Kazys ir Mėta Linkai, Miami Beach, FL (iš viso 55 dol.); Juozas ir Barbara Lukai, Grand Rapids, MI (iš viso 810 dol.); a.a. Algimanto Mackaus atminimui — Marcelė Mackienė, Cicero, IL (iš viso 510 dol.); Akvilina Malėta, Chicago, IL; Joseph Martunas, Minersville, PA (iš viso 30 dol.); Justas ir Kosta Mašiotai, Lemont, IL (iš viso 60 dol.); Nikodemus ir Kazė Matijošaičiai, Los Angeles, CA (iš viso 210 dol.); Angelica Menciuonas, Jamaica, NY; Kazys Mereckis, St. Petersburg Beach, FL; Kazys Meškonis, Chicago, IL; Veronika Narkienė, Omaha, NE (iš viso 30 dol.); Marcelė Pakeltienė, Chicago, IL (iš viso 12 dol.); Eugenia Pakulis, Rehoboth Beach, DE; Alphonse Palaima, Shrewsbury, MA; Bronius Paliulionis, Cicero, IL (iš viso 25 dol.); Birutė Pankienė, Chicago, IL; Liucijus Paulavičius, Davenport, IA; Antanas Peštenis, Philadelphia, PA (iš viso 70 dol.); Arvydas ir Simone Poderiai, Chicago, IL; dr. Kazimieras Rimkus, Chicago, IL (iš viso 1,010 dol.); Paul ir Marta Ruikiai, Chicago, IL; Boleslovas Rymantas, St. Petersburg Beach, FL (iš viso 145 dol.); Jurgis Savaitis, Sunny Hills, FL; V. Semaska, Miami, FL; Jonas Siaurušaitis, Baltimore, MD; Valerija Šimkienė, Chicago, IL; Eugenijus ir Irena Slavinskai, St. Petersburg Beach, FL; Bronius Šliažas, Chicago, IL (iš viso 35 dol.); Albinas Slivinskas, Burbank, IL; Joan Stokus, Chicago, IL; Jonas ir Konstancija Strazdai, Sunny Hills, FL (iš viso 110 dol.); Aniceta Stropienė, Chicago, IL; dr. Peter Sukury, Chicago, IL; Jonas Totoraitis, Salida, CO; dr. Kazimieras Vaičius, St. Petersburg Beach, FL; Kazimieras Vainius, Maspeth, NY; Genė Valunienė, St. Petersburg, FL (iš viso 130 dol.); Romas ir Birutė Viskantai, W. Lafayette, IN (iš viso 110 dol.); Snieguolė Zalatorė, Berwyn, IL; kun. dr. Tomas Žiūraitis, Washington, DC (iš viso 60 dol.); Bruno Zivatauskas, Chicago, IL (iš viso 30 dol.); Vida Zubkienė, Potomac, MD.

7 dol. Vladas ir Juzė Petrauskai, N. Chicago, IL (iš viso 207 dol.).

5 dol. Pranas Alseika, Chicago, IL; Vladas ir Gražina Biknevičiai, Commack, NY; Frank Baldauskas, Cuyahoga Falls, OH; Albert Balionis, Philadelphia, PA; a.a. Algimanto Buko atminimui — Jonas ir Jadvyga Bukai, Gulfport, FL (iš viso 30 dol.); dr. Justinas Dėdinas,

Elmhurst, IL; Anelė Dulkis, Newark, NJ (iš viso 15 dol.); Vladas Grabauskas, Clinton, IN; Jadvyga Grigienė, Cos Cob, CT; Victoria Gruodis, Monticello, NY; Paul Ivaška, Upper Marlboro, MD; Richard Jakubauskas, Petersham, MA; Kazys Jasėnas, Deltona, FL (iš viso 65 dol.); Stasys Jurgaitis, Cleveland, OH (iš viso 6 dol.); Povilas Karosas, New Britain, CT (iš viso 20 dol.); Jonas ir Natalija Kiaušai, Harrison, NJ (iš viso 130 dol.); Edward Kubaitis, Willow Springs, IL; Bruno Lukas, Chicago, IL; Algirdas Norris, Chicago, IL; V. Petravičius, Kenosha, WI; Jonas Pleirys, Chicago, IL (iš viso 15 dol.); Ona Rinkuvienė, St. Petersburg, FL (iš viso 240 dol.); Aušrelė Sakalas, Omaha, NE; Aleksas Smilga, Chicago, IL (iš viso 105 dol.); Feliksas Valaitis, Chicago, IL (iš viso 50 dol.); dr. Daina Variakojis, Chicago, IL (iš viso 80 dol.); Aleksas Verikas, Racine, WI; Adomas Valiušis, Chicago, IL; Juozas ir dr. Ona Vitėnai, Oxon Hill, MD (iš viso 130 dol.); Edvardas Žianšys, Amsterdam, NY; Algis Žolynas, San Diego, CA.

3 dol. dr. Jolanda Mickevičius-Ruokis, Shaker Hts., OH.
2 dol. Pius Brazauskas, North Bend, OR; a.a. Kęstutis Jeronimo Butkaus atminimui — Antonia Butkuvienė, Chicago, IL (iš viso 22 dol.); Juozas Grinius, Wethersfield, CT (iš viso 17 dol.); L. Juskėnas, Chicago, IL; Koletta K. Kaspar, Arlington, MA (iš viso 102 dol.); Albert Kerchowskas, Port Richey, FL; Alfonsas ir Ona Kinduriai, Gulfport, FL (iš viso 1,257 dol.); John Kunčas, Export, PA; Alfonsas Leparskas, Warren, MI; Antanas Liudžius, Chicago, IL (iš viso 52 dol.); Antanas Macionis, St. Petersburg Beach, FL; A. Maciukevičius, Waukegan, IL; Katie Milašauskas, Chicago, IL; Alger Mockaitis, Manassas, VA (iš viso 102 dol.); Adelė Mylashus, La Salle, IL; Václavas Nenortas, Manchester, CT (iš viso 12 dol.); Edward Pikelis, Chicago, IL; Julius Rukas, Omaha NE (iš viso 42 dol.); Juozas Skaudys, Woodland Hills, CA; Juozas Skomanas, Beverly Shores, IN; Jadvyga Skrudzinskiene, Dorchester, MA (iš viso 42 dol.); Stanley Stokas, Chicago, IL; Stasys Vaitkevičius, Chicago, IL (iš viso 12 dol.); kun. Jonas Velutis, Chicago, IL (iš viso 122 dol.); Antanas Zailskas, Cicero, IL; Povilas Žumbakis, Chicago, IL.

Pagal pasižadėjimus gauta:

1,000 dol. Arūnas ir Irena Draugeliai, Woodridge, IL (įmokėta 1,0010 dol.); Justinas ir Elena

BOSTONO LIETUVIAI

AUKOS VIETOJE GĖLIŲ

Sibiro kankinė Elena Juciūtė prieš mirtį buvo pareiškusi, kad vietoje gėlių prie jos karsto būtų aukojama kun. Kuzminsko vadovaujama Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos leidimui Chicagoje. Vykdydami tą pageidavimą, jos lankytojai Caspero liadotuvų namuose suaukojo minėtam tikslui virš \$800.00. Šalia to šauliai iš Chicagos, Detroito ir kitur, nežinodami vėlionės pageidavimo, virš \$100.00 suaukojo Tautos Fondui. Aukos dar tebeplaukia. Taip atiduodant pagarbą mirusiai Sibiro tremtinei, stiprinama lietuviška veikla tose srityse, kurios buvo arčiausiai jos širdies.

ATVYKSTA LIETUVIŲ FONDŲ PIRMININKAS

Laisvės Varpo metinio rudens koncerto proga atvyksta Lietuvių Fondo pirmininkas Dr. Antanas Razma iš Chicagos. Jis dalyvaus koncerte, pasveikins

Liaukai, St. Petersburg Beach, FL (įmokėta 1,052 dol.); dr. Ignas K. Skrupskelis, Chapin, SC (įmokėta 1,000 dol.); Kazys ir Stasė Urbšaičiai, St. Petersburg, FL (įmokėta 1,030 dol.).

500 dol. Alg. T. Antanaitis, Chicago, IL (įmokėta 500 dol.).

300 dol. dr. A. Grushnys, Wichita, KS (įmokėta 310 dol.).

250 dol. Genovaitė ir Gustav Kaufmanai, Springfield, VA (įmokėta 270 dol.).

PLB Fondo vadovybė nuoširdžiai dėkoja visiems Lituanistikos katedros rėmėjams ir prašome padėti užbaigti lėšų telkimo vąjį iki š.m. rudens.

1986 m. rugpjūčio 31 d. Lituanistikos katedros ižde buvo 549,982.26 dol. Dar reikia surinkti 50,017.74 dol. Čekius prašome rašyti ir siųsti: Lituanistikos katedra arba Lithuanian World Community Foundation, 5620 S. Claremont Avenue, Chicago, IL 60636.

Vytautas Kamantas
PLB Fondo pirmininkas

Nijolė Balzarienė
PLB Fondo reikalų vedėja

jo organizatorius, programos atlikėjus ir dalyvius, o taip pat padarys pranešimą aktualiais Lietuvių Fondo reikalais. Jo kalba-sveikinimas bus po koncerto programos atlikimo. Vėliau po vakarienės jis padarys dar papildomą pranešimą ir atskatinės įvairius klausimus tiems, kurie tuo domės. Tai reta proga Bostono ir apylinkės lietuviams susitikti lietuviškos veiklos finansinės jėgainės vyriausią organizatorių ir vadovą bei išsiaiškinti su juo visus rūpimus klausimus. Kaip žinoma, Laisvės Varpo koncertas įvyks spalio 19 d. 3 val. po pietų So. Bostono Lietuvių Piliečių draugijos trečio aukšto salėje, 368 W. Broadway, So. Boston, Ma. Jame programą atliks smuikininkai profesionalai Dana Pomarancaitė — Mazurkevičienė ir Jurijus Mazurkevičius. Kaip visuomet, koncertas pradedamas punktualiai.

PAVYZDINGA LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS APYLINKĖ

Vlado Židžiūno vadovaujama LB-nės Cape Codo apylinkė daugeliu atžvilgių šviečia pavyzdžiu kitoms mūsų organizacijoms, kaip reikia tvarkyti lietuviškus reikalus, kad jie duotų norimas rezultatus. Pavyzdžiui, jau dabar ji pradėjo rūpintis ateinančių metų Vasario 16-sios minėjimu ir planuoti jo programos sudarymą. Tuo tikslu jau susitarta su pagrindiniu minėjimu kalbėtoju, kuriuo bus Laisvės Varpo vedėjas Petras Viščinis, tvarkomi kiti reikalai, susiję su tuo minėjimu. Jei visur tokiu atsidėjimu iš anksto būtų rūpinamasi Vasario 16-sios minėjimais ir kitais aktualiais lietuvių reikalais, tai tikriausiai jie būtų daug įvairesni, išradingesni, idom-

mesni, patrauklesni ir paveikesni.

REPORTAŽAS IŠ ATSISVEIKINIMO SU ELENA JUCIŪTĖ

Laisvės Varpas rugsėjo 28 d. laidoje perdavė platų reportažą iš atsisveikinimo su Sibiro kankine Elena Juciūte, mirusia rugsėjo 18 d. So. Bostone. Jono Novakausko gedulingo Varpų maršo fone buvo ryškinama Elenos Juciūtės kančia Sibire ir veikla laisvajame pasaulyje, atskleidžiant visų Sibiro tremtinių kryžiaus kelius. Reportaže perduotos ištraukos iš kalbų, pasakytų Caspero liadotuvų namuose prie mirusios karsto, apgaubto Lietuvos trispalve. Trumpi, taiklūs Elenos Vasyliūnienės, prof. Česlovo Masačio, Stasės Petersonienės iš Chicagos ir rašytojo Antano Gustaičio pasisakymai pynėsi su gedulinga muzika, keldami šūripą ir ryžtą dirbti, kad kuo greičiau lietuvių tautos kančios būtų sutrumpintos. Tokiais reportažais jungiami lietuviai Sibiro ištėrime, pavergtoje tėvynėje ir laisvajame pasaulyje. Jų dėka atduodama pagarba mirusiai Sibiro tremtinei laisvajame pasaulyje praplečiama visiems Sibiro tremtiniams, kurių nei mirties datos, nei palaidojimo vietos dažnai net artimiesiems nežinomos.

• ALT S-gos Bostono skyriaus valdyba rugsėjo 26 d. posėdžiavo Bostone. Darbotvarkėje buvo 10 prašymų finansinės paramos. Valdyba nutarė paskirti skyriaus ilgamečiui veikėjui ir rašytojui Jonui Vizbarui vienkartinę premiją už jo nuopelnus iliteratūros srity, ypač jo naujausiam romanui pasirodžius. Valdyba sudarė aukų skirstymo komisiją suformuluoti, kam ir kiek paskirti finansinės paramos iki šių metų galo ir savo pasiūlymus netrukus pateiks sekančiam skyriaus visuotiniam susirinkimui spręsti. (amb)

Dalis Čiurlionio ansamblio kanklininkų ir moterų choro su dirigentu Rytu Babicku.

J. Tamulaičio nuotr.

15 DIENŲ KELIONĖ, 10 DIENŲ LIETUVOJ

LIETUVA IR SUOMIJA

Kelionė 126: Naujų Metų sutikimas. Gruodžio 26 - sausio 9 —\$1,499. Vilnių 10 dienų, Kaune 2, Helsinky 2. Finnair iš JFK.

Dėl brošiūros ir daugiau informacijos kreiptis:

BALTIC TOURS

293 AUBURN ST.

NEWTON, MA 02166

(617) 965-8080 arba (617) 969-1190

BALTIC TOURS tvarko:

gliminių iškvietimo dokumentus

nuperkam automobilius, kooperatinius butus ir kitas

dovanas glimnėm Lietuvoje

tarpininkaujam palikimų sutvarkyme

DETROITO LIETUVIAI

Antanas Grinius

Senai užplanuota ir ilgai ruošiasi LŽ S-gos Detroito skyriaus 25-rių metų sukaktis paminėta rugsėjo 21 d. šv. Antano parapijoje.

Kun. Alfonsas Babonas aukojo mišias už mirusius skyriaus žurnalistus. Aukas nešė mirusiųjų žurnalistų našlės: Bronė Selenienė ir Anelė Žiedienė, kartuėjo Lidija Mingėlienė ir Stefanija Balienė. Mišių metu gražiai giedojo parapijos choras vadovaujamas muz. Stasio Sližio.

Sukakties minėjimą atidarė LŽ S-gos Detroito skyriaus pirm. Vytautas Kutkus, perskaitydamas gautus sveikinimus iš buvusio šio skyriaus pirmo pirmininko dr. T. Žiūraičio ir LŽ S-gos Centro valdybos, pasirašytą visų valdybos narių.

Skyriaus pirmininkas Vytautas Kutkus savo kruopščiai paruoštoje apžvalgoje paminėjo visas skyriaus valdybas, skyriaus susirinkimus, paskaitininkus, renginius ir jų programų atlikėjus.

1961 m. gegužės 7 d. sky-

riaus steigiamame susirinkime pirmoji valdyba buvo: Tėvas dr. Tomas Žiūraitis — pirmininkas, rašytojas Vytautas Alantas — vicepirmininkas, Petras Januška — sekretorius, Vladas Mingėla — išdininkas ir poetė Marija Sims — narė.

Dabartinę valdybą sudaro: Vytautas Kutkus — pirmininkas, Stasys Sližys — sekretorius ir Antanas Grinius — išdininkas.

Balys Gaidžiūnas iš Clevelando skaitė paskaitą "Vlikas, Lietuvių Bendruomenė, Altas ir kiti nepriklausaomybės atstatymui dirbantieji veiksniai". Paskaita buvo neilga, bet įdomi. Ją baigus visi jam ilgai plojo.

Meninė daly Moterų vokalinis kvartetas, kurį sudaro: B. Januškienė, Č. Pliūrienė, N. Sližienė ir A. Tamulionienė, vadovaujamas Stasio Sližio, padainavo 4 dainas. Bisui, kuri kartu buvo skiriama ir išvykstančiam į Floridą Alfonsui Nakui ir jo žmonai Bronei, padainavo Undinių

Detroito žurnalistų parengime. V. Kutkus, A. Nakas, Br. Nakienė, prelegentas B. Gaidžiūnas ir K. Gaidžiūnas.

dainą iš operos Jūratė ir Kastytis.

Kadangi dainuojant žodžiai ne visiems gerai girdimi, tai S. Sližys prieš kiekvieną dainą paskaitė tekstą.

Meninė dalis baigta Lietuvos himnu, kurį giedojo kvartetas ir visi dalyviai.

Po akademinės dalies vyvo vaišės. Prieš valgį maldą sukalbėjo kun. Alfonsas Babonas.

Vaišių metu skyriaus pirmininkas Vytautas Kutkus pravedė atsisveikinimą su išvykstančiu į Floridą žurn. Alfonsu Naku ir jo žmona Brone, paminėdamas, kad Alfonsas Nakas visur dalyvavo, viską matė ir viską aprašė. Buvo DLOC valdybos pirmininkas ir II LŽ S-gos Centro valdybos

sekretorius. Palinkėjo išvykstantiems daug laimingų ir šviesių dienų ir įteikė Vytauto Alanto naujausią knygą "Aušra Paliūnuose". Po jo atsisveikinimo žodį tarė: dr. Jonas Mikulionis — ateitininku vardu, Antanas Zaprackas — Lietuvių Melodijų vardu, Marius Sajauskas — parapijos choro vardu ir žurnalistai Vytautas Alantas ir Balys Gražulis. A. Nakas savo žodyje pasakė, kad Detroito ir jo žmonių nepamirš.

Baigdamas skyriaus pirmininkas V. Kutkus valdybės vardu padėkojo visiems prie šio paminėjimo prisidėjusiems ir visiems dalyviams gausiai į minėjimą atsilankusiems.

Vaišėse dalyvavo virš šimtas asmenų.

priežastimi pašalinimo iš mokyklos. Vad. laisvieji klausytojai arba hospitantai, kurie savuose kraštuose gimnazijas jau yra baigę, sudarys 13b klasę. Jie mokysis daugiausia lituanistinių dalykų ir vokiečių ar dar kurios kitos pasirinktos kalbos. Griežtai uždrausta gimnazijos ribose ne tik vartoti, bet ir laikyti alkoholinius gėrimus. Rūkyti gali tik vyresni kaip 16 metų mokiniai su tėvų leidimu ir tik nustatytose vietose. Bendrabučiuose reikia laikytis nustatytos tvarkos. Tik tada gyvenimas bus ne tik pakenčiamas, bet malonus ir įdomus.

Visus mokinius direktorius supažindino su mokytojais, jų turimomis pareigomis ir dėstomais dalykais, o taip pat su klasės auklėtojais. Abiturientai pasveikino jauniausius mokinius — pirmokus ir antrookus, — įteikdami jiems gėlių. Tada visi mokiniai išsiskirstė į savo klases susipažinti su klasės auklėtojais.

Netrukus visi mokytojai bei auklėtojai susirinko pirmojo posėdžio ir posėdžiavo iki vakaro, o mokiniai naudojo laisvalaikį, nes pirmą dieną pamokų dar nebuvo. Įtampus darbas prasidėjo rugsėjo 2.

VASARIO 16 GIMNAZIJOJE

PRADĖTI MOKSLO METAI

Rugsėjo 1 Vasario 16 gimnazija pradėjo naujuosius mokslo metus. 36-tą kartą į vokišką padangę pakilo lietuviška trispalvė, 36-tą kartą per Romuvos parką ir Huettenfeldo bažnytkaimį nuaidėjo iš 10-ties valstybių suvažiavusių jaunuolių krūtinių mūsų tautos himno žodžiai — Lietuva, tėvyne mūsų. Kai kurie jų net lietuviškai kaip reikiant dar nemoka, betgi atvažiavo čion kad išmokyti ir tikrai išmoks.

Po vėliavos pakėlimo visi mokiniai ir mokytojai nuskubėjo į katal. bažnytelę — į ekumenines pamaldas, kurias laikė gimnazijos kapelionai kunigai: evangelikų Fr. Skėrys ir katalikų J. Dėdinas. Vargonavo muzikos mokytojas ir choro bei orkestro vadovas Arvydas Paltinas.

Po pamaldų visi sugrįžo į gimnaziją. Čia juos pasveikino gimnazijos direktorius Andrius Šmitas. Pranešė, kad nauji mokslo metai pradėdami su 83 mokiniais. Iš

jų 35 nauji. Pastebėjo, kad Vasario 16 gimnazija yra vienintelė lietuvių gimnazija laisvajame pasaulyje. Čia yra tūkstančiai kitų gimnazijų, kuriose kiekvienas galėtų mokytis, tačiau be lituanistinių dalykų. Lietuvių kalba, literatūra, istorija, geografija ir kiti lituanistiniai dalykai dėstomi, tik šioje gimnazijoje. Dėl to vokiečių valdžia ją remia. Jei tie dalykai nebūtų dėstomi, vokiečiai savo paramą nutrauktų ir mokykla turėtų užsidaryti. Todėl mokytojai ir mokiniai turi ypač didelį dėmesį kreipti į lituanistines pamokas ir jas uoliai lankyti.

Direktorius įsakmiai pareiškė, kad ši gimnazija yra rimta mokykla, o ne stovykla, todėl mokslas statytinas pirmoje vietoje. Pamokų lankymas visiems privalomas. Kas be pakankamo pagrindo praleis dvi pamokas, bus dukart išpėtas. Trečios pamokos praleidimas bus svarstomas Mokytojų taryboje ir gali būti

DOVANŲ PARDUOTUVĖ

PATRIA

2646 West 71st Street,
Chicago, Ill. 60629

Gintarai, tautodailė, laikrodžiai, brangenybės, TV, elektronika, pardavimas ir taisymas. Taip pat didelis pasirinkimas prekių siuntimui į Lietuvą. Galima gauti spalvotas video juostas iš VII Tautinių šokių šventės.

Savininkai Fr. ir A. Šlutai,
telef. (312) 778-2100

PETRONĖLĖ ORINTAITĖ

LEGENDU LIEPSNOS. Poemos. Aplankas ir vinjetės dail. Birutės Vilkutaitytės. Gedvilienės. 92 psl. kietais viršeliais, kaina 6 dol. Išleido Vilties leidykla. Knygoje trys poemos. Parneškite ilgesio žariją — Dariui ir Girėnui, Vizijų sakmėj — M. K. Čiurlioniui ir žengė brohiai (Miško brolių sesužei).

— A T K I R P T I —

DIRVA

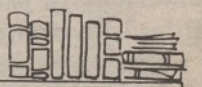
P. O. Box 03206

Cleveland, Ohio 44103

Siunčiu 6 dol. ir prašau atsiųsti man Petronėlės Orintaitės poemas LEGENDU LIEPSNOS.

Vardas ir pavardė

Adresas

NAUJOS KNYGOS

• 'IR SAULETOS IR RUSCIOS DIENOS' - Balio Gaidžiūno septintas poezijos rinkinys, turis tris skyrius: Kad per amžius nenūtilų, Kokia graži negėstanti pašvaistė, Manosios giminės nepabaigta giesmė. Juose yra 75 eilėraščiai. Knygą išleido ir atspaudė Dievo Motinos parapijos sapustuvė - 18022 Neff Rd., Cleveland, OH 44119. Ten knygą galima ir užsisakyti. Jos kaina 5 doleriai.

'Aušra Paliūnuose' perskaičius

Antanas Juodvalkis

Rašytojo Vytauto Alanto premijuotasis romanas — AUŠRA PALIŪNUOSE — pasiekė skaitytojus ir pradžiūgino literatūros mylėtojus. Knyga turi 17 skyrių ir epilogą. Veiksmas vyksta AUŠROS gadynėje — 1883-6 metais, Rusijos carų okupuotoje Lietuvoje, nedideliame Paliūnų mieste-lyje.

Tik ką mokslus baigęs jaunas gydytojas Liudas Alisiūnas, atvyksta į provincijos miestelį Paliūnus ir aplanko atostogaujantį mokslo draugą advokatą Praną Daują su žmona Astra. Iš pirmo susitikimo draugai susikerta, dėl Aušros skleidžiamo lietuvių atgimimo ir įsitvirtinusios lenkomanijos. Daujotai, nors ir mokėdami lietuviškai kalbėti, save laiko lenkais ir visur tą pabrėžia. Jaunasis gydytojas, pasirinkęs šį užkampį ne karjerai padaryti, bet lietuvių dvasią kelti ir lietuviybę skleisti, drąsiai pats kalba lietuviškai draugo ir net klebonijos salonuose. Ypačiai klebonas prel. Girdijauskas buvo unijos su lenkais šalininkas ir klebonijoje girdėjosi tik lenkų kalba. Prelato devizas buvo: gente lituani, natione poloni. Atsisakė dr. Alisiūnas nuo prelato gundymų: pasodinti bažnyčioje į kilmingųjų lenkomanų klaupkas ir padėti materialiai įsikurti Paliūnuose. Prelato augin-

tinė (sesers duktė) Astra Daujotienė, iš pirmo susitikimo pamilo dr. Liudą ir buvo labai nelaiminga dėl jo susikirtimo su klebonu, nes tikėjosi dažnai ten jį susitikti prie kortų stalo.

Klebonija ir nusigyvenęs Rūkonių dvaro savininkas Vladislovas Surgaila su dukterimi Jadvyga, valdė visą parapiją ir skleidė lenkomaniją. Dr. Alisiūnui nelengva buvo atsverti jų ilgametę įtaką ir nors kaimiečius patraukti į savo pusę. Geras talkininkas buvo miestelio burmistras "Kaipmat" ir vikaras kun. Labutis, kurs nors ir sėdėjo po klebonojo "padu", bet buvo tikras lietuvis ir labai brangino Aušros skleidžiamas idėjas. Dr. Alisiūno susikirtimas su klebonu ir dvarininku, pasklido po visą apylinkę ir palenkė kaimiečius jo pusėn. Visi džiaugėsi lietuviškai kalbančiu gydytoju ir naudojo jį jo patarnavimais. Net dvaras ir klebonija buvo priversta naudotis litvomanų gydytojo patarnavimais, kai ligos paguldė į lovą.

Tuo tarpu apylinkėje buvo platinama Aušra, o ryšiai vedė į dr. Alisiūną. Pagydytas jaunas vienakojis, girtuoklis elgeta Anupras, dr. Alisiūno įkalbėtas, vežė slaptą spaudą pas Aušros platintojus, bet pasigėręs pateko žandarams ir buvo suimtas. Tardymo siūlai atvedė prie dr. Alisiūno ir

MOKAME AUKŠČIAUSIUS NUOŠIMČIUS UŽ SANTAUPŲ INDĖLIUS

Kiekviena santaupų sąskaita apdrausta iki
\$ 100,000.00

PASKOLOS TEIKIAMOS:

- namams pirkti,
- rezidenciniams ir komerciniams pastatams statyti,
- namų remontams,
- kvalifikuotų studentų mokslui

Smulkesnių informacijų dėl taupomųjų indėlių
ir paskolų sąlygų teiraukitės

Superior Savings

Pagrindinis skyrius

798 East 185th Street, Cleveland, Ohio

Telefonas: 481-3008

DARBO VALANDOS: Kasdien nuo 9:00 iki 4:00,
penktadieniais 9:00 iki 6:00;
šeštadieniais 9:00 iki 2:30.

VYTAUTAS ALANTAS

AUŠRA PALIŪNUOSE

Aušros metais Dirvos konkurse premijuotas romanas, gavęs Simo Kašelio premiją. Konkurso jury komisija: Balys Auginas, Vacys Kavaliūnas ir Aleksas Laikūnas, 316 psl. kietais viršeliais. Kaina 10 dol. Išleido Vilties leidykla 6116 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio 44103.

— A T K I R P T I —

DIRVA

P. O. Box 03206

Cleveland, Ohio 44103

Siunčiu 10 dol. ir prašau atsiųsti man Vytauto Alanto romaną AUŠRA PALIŪNUOSE.

Vardas ir pavardė

Adresas

žandarai jį suėmė. Elgeta Anupras, nors ir žiauriai kankinamas, gydytojo neišdavė ir nuo žaizdų mirė. Žandarai, nors ir neturėjo tikrų įrodymų, jo nepaleido ir ruošė bylą. Tuo tarpu studentavimo laikų mylimoji Tatjana, lankydamosi pas tėvo pažįstamą gubernatorių, sužinojo apie Alisiūno įkalinimą ir aplankė kalėjime. Po audringo pasikalbėjimo, buvo nutarusi jį su naikinti, bet vėliau apsigalvojo ir jį išgelbėjo.

Išėjęs iš kalėjimo, skubėjo pamatyti kaip toli buvęs pažengusi kultūros namų statyba ir susitikti su Astra. Namai buvo laiku užbaigti ir per žolinės atlaidus paties prelato Aušros vardu pašventinti. Programa buvo atlikta lietuviškai. Puikiai deklamavo Malviną ir dainavo choras.

Aušra Paliūnuose parašyta intriguojančiai ir sklandžiai, nors kai kurie epizodai neišlaiko sveikos nuovokos. Pirmas susitikimas su Astra ir įvykis saloje, būdingas Alanto kūrybai. Meilė ir seksas užima svarbią vietą šiame romane: Tatjana, Astra, Malvina, Jadvyga. Ypačiai nevykęs pasipiršimas dvarininkaitėi Jadvygai, kuri įsimylėjusi plikbajorį, išbildėjusi į Ameriką, nieko daugiau nematė, o tik galvojo, kaip jį pasiekti. Po jos tėvo mir-

ties, dr. Alisiūnas pirmą kartą aplankė Rūkonių dvarą Jadvygą ir jai pasipiršo. Tai buvo nelauktas žingsnis, kurį Jadvyga pasipiktinusi atmetė. Kaip toks protingas gydytojas galėjo padaryti tokį save pažeminantį žingsnį? Nors tą darė šaltai apgalvojęs, tikėdamas išgelbėti dvare esamas kultūrinės vertybes — paveikslus ir biblioteką, bet neįtikima tokio staigaus apsisprendimo.

Užsklandai

Veikalo struktūra gera, pasakojimas sklandus, nors prikamšyta tarmiškų žodžių, bet nuo to romanas nenukenčia. Aušros gadynė pavaizduota reikiamai, nepagailėta klebonijai bei dvarui karčių priekaištų. Užkietėjęs dvarininkai ir klebonai lenkino lietuvių per bažnyčią ir dvarą, be-

atodairiai grūdami lenkų kalbą ir kultūrą. Aušros uždegta tautinio atgimimo liepsnelė, pamažu ruseno ir įsiliepsnojusi prikėlė Lietuvą nepriklausomam gyvenimui.

Knyga išleista gražiai, kietais viršeliais, gera spauda ir neperdaugiausiai korektūros klaidų, kurių dažnai pasitaiko visuose leidiniuose. Dailiosios literatūros mėgėjams patartina Aušrą Paliūnuose įsigyti ir paskaityti.

Vytautas Alantas — AUŠRA PALIŪNUOSE, premijuotas 312 pusl. romanas. Premijos 3000 dol. mecenatas a. a. Simas Kašelio. Išleido Vilties draugija, 1986 m. Kietais viršeliais kaina 10 dol. Gaunama Dirvoje ir pas platintojus.

JEI JUMS REIKIA UZDENGTI STOGĄ, PATAISYTI AR PASALINTI VARVĖJIMĄ, KREIPKITĖS Į

LATVIAN ROOFING

Cleveland telef. (216) 521-2182

DARBAS ATLIEKAMAS GREITAI IR SAŽININGAI. Dengiame stogus apartamentams, Hot roofs. Tvarkome kaminus ir vandens nutekėjimo vamzdžius. dedame po stogu kablus kontroliavimui ledo užsikimšimo. Taip pat atliekam dailidės darbus.

MARTINS ir GUNARS KAULINS

Lakewood, Ohio

Moteris 'Aušroje'

Aurelija Balašaitienė

Taip neseniai su didelėmis iškilmėmis, premijomis ir minėjimais atžymėjome 'Aušros' šimtmetinį jubiliejų. Buvo išsamiai nagrinėjamos ir iškeliomos 'Aušros' patriotinės idėjos, mūsų tautą stipriai pastūmėjusios siekti nepriklausomybės ir laisvės, didžiutis savo kalba ir garbinga istorine praeitimi. Dr. Jonas Basanavičius, kaip 'Aušros' sumanytojas, įkūrėjas ir didysis lietuviškos tautinės sąmonės žadintojas, buvo visapusiškai išanalizuotas. Šalia jo, šykščiai ir paviršutiniškai, buvo minimas ir dr. Jonas Šliūpas, tendencingai nuvertinant jo reikšmę dėka iškilusio konflikto su dvasiškija, net nepripažinus jo nuopelno lietuviškųjų parapijų steigime Amerikos lietuvių nausėdijose, kai jo pastangos susidūrė su lenkų parapijų interesais. Lituanistinėse mokyklose yra išsamiai nagrinėjamas 'Aušros' pirmo numerio patriotiškai romantiškas įvadas ir to laikraščio didelė įtaka. 'Aušros' gyvavimo laikotarpis, mūsų literatūros istorikų pavadintas 'gadyne', yra aprašomas neminėti lietuviškos moters vaidmens, tarsi jos tais laikais nebūtų buvę, tarsi ji nebuvusi mūsų tautos gyvybinė dalimi. Ne paslaptis, kad tais laikais nebuvo populiari savo dukras leisti į aukštuosius mokslus, bet neįmanoma patikėti, skaitant apie vargo mokyklos motiną prapastelį, kad nebuvo lietuvių moterų, mokačių skaityti ir rašyti. O vistiek mūsų istorikai lietuvei motinei išimtinai priskiria nuopelnus už lietuviško rašto mokymą caristinės Rusijos valdymo laikais ...

Skaudžių istorinių įvykių iškankinti, lietuviai palinko į tragizmą, tapusi mūsų charakterio ryškiu bruožu, todėl ir palyginti neilgus metus užsitęsiosios baudžiavos laikotarpis giliai įleido šaknis į mūsų literatūrą, rašant apie mūsų tautos skurdžiausią luomą - buvusius baudžiauninkus, smulkius ūkininkus, daugumoje nemokytus, tamsius ir prislėgtus. Baudžiavos prisiminimas visiškai užtemdė mūsų tautos buvusios didybės ir pasididžiavimo laikus, ilgainiui žodžius 'dvaras' ar 'ponas' pavertiant anatema. Jei Vincas Krėvė savo 'Dainavos šalių senų žmonių padavimuose' nebūtų atskleidęs mūsų 'dvarelių, bajorėlių' ir 'vaizbūnų', tai ir tautinės savigarbos likučiai sunkiai būtų išsilaikę. Tačiau yra neginčijama tiesa, kad VISŲ TAUTŲ LIAUDIS YRA TAMSI. Kitaip nebuvo ir pas mus. Istorinės sąlygos vertė mūsų jaunus žmones arba ieškoti mokslo svetur, arba pasiduoti lenkų įtakai ir tuo būdu leisti savo tautiniams jaus-

mams atrofuoti. Kai dr. Basanavičius įkūrė 'Aušrą', jos stilius nebuvo skirtas vien tamsiai liaudžiai, todėl, kaip aiškus 'Aušros' lygio įrodymas, yra ir Vincas Kudirkos atsivertimas, kai jis gyveno, studijavo Varšuvoje ir kalbėjo lenkiškai. O vistiek grynai romantinis patriotizmas buvo reikalingas ir tam tikros atsvaros, būtent, realiai kelti mūsų žmones iš juos supančios tamsos. Ir štai iškyla 'Aušros' bendradarbė, visuomenininkė ir poetė bei rašytoja Liudvikos Malinauskaitės-Sliūpienės 'Eglės' asmenybė, kurią taip pat iškėlė moteris, dr. Vanda Daugirdaitė-Sruogienė, žinoma istorikė ir mokslininkė.

Eglė, kaip ji save pavadino tais laikais, kai slapyvardžiai buvo būtini savo laisvei apsaugoti, buvo kilusi iš lietuviškos bajorų šeimos, gimusi ir augusi dvaro aplinkoje ir tradicijose, su nepaprastai tvirta lietuviška sąmone, kas išryškėja tiek iš jos smulkios biografijos, tiek iš jos raštų, kurių didelė dalis yra surinkta dr. Vandos Sruogienės knygoje 'Aušros gadinės dukra Eglė'.

Nevertėtų Eglės asmens taip iškelti vien todėl, kad ji buvo moteris. Jos vaidmuo siekia daug giliau, jos publicistika paliečia gyvybines mūsų to laiko tautos problemas. Ji nesitenkino bendrais šūkiais 'į laisvę' ar 'į kovą', bet konkrečiais, išvalgiais straipsniais lietė tokius gyvybinius klausimus, kaip mūsų šeimų nutautėjimo problema, šeimyninio gyvenimo, supirštų vedybų ir moterų išlaisvinimo klausimus. Gyvendama savo tėvų dvare ji neliko svetima kaimui, bendraudama su valstiečiais, juos lankydama, pas juos besisvečiuodama. Ji matė tiek kaimo vargą, tiek negailėjo kritiško žodžio dvarininkam panaudodama ne klasių matiklį, bet grynai žmogišką kriterijų.

Rašydama apie ūkininkų pastangas savo vaikus padaryti 'ponais', ji kritikavo ūkininkus, leidžiančius savo sunkiai uždirbtus skatikus sūnų mokslui, tačiau paneigiant dukterims tą privilegiją. 'Ne kraičiui krauti, o mokslui' - ji skatina leisti pinigų, išdėstydamą patį svarbiausią motyvą: mišrių vedybų tragediją. Ji primena, kad aukštus mokslus išėję vyrai, sugrįžę į savo tėviškes, negali rasti sau išsilavinimo lygios žmonos ir tai būsianti 'mūsų visos tautos pražūtis', kai jie sau žmonių ieškos vokiečių, rusių ar lenkių merginų tarpe.

Bendras tamsios liaudies švietimo klausimas paliečia dar vieną primityvaus žmogaus ypatybę: aklą pasitikėjimą neva už save 'gudres-

niais'. Ji pasakoja vieną epizodą, kai vargšas žmogelis apgavikui aukoja savo patulinį skatiką 'pekla' atstatyti. Esą, pragaras sudegęs ir dabar velniai renka aukas jam atstatyti. 'Argi gali būti dangus be pragaro? Kur dings visos blogos dūšios?'

Rašo ji ir apie mūsų lietuvių ūkininkų brutalumą, gerimą, muštynes, negerbimą savo sergančių žmonių. Gal todėl mūsų liaudies dainose tarp eilučių galima išskaityti, kodėl rauda 'motulės sen galvėlės' ir verkia seselė, iš namų eidama į marteles. Jei 'Aušra' yra klasifikuojama kaip romantizmo įtakoje gimęs laikraštis, tai Eglės raštai dvelkia skaudžiu ir karčiu realizmu, apie kurį mūsų istorikai nekalba, arba sąmoningai nutyli.

Pasiskaičius Lietuviškoje Enciklopedijoje (XXX-63-64) surašytas žinias apie 'Liudmilą' (neteisingas vardas - turi būti 'Liudvika') Malinauskaitę-Sliūpienę, atrodo, kad jos asmuo minimas daugiausia tik todėl, kad ji buvusi žymaus visuomenininko dr. Jono Šliūpo žmona, 'rašinėjusi lietuviškus romantiškus eilėraščius' o 'savo vyro poveikyje griebėsi dainuoti(?) žiauria kasdienybės tikrovę'.

Iš dr. Vandos Sruogienės knygos aiškėja, kad Liudvika Malinauskaitė 'Aušroje' rašė ir buvo karšta patriotė dar prieš susipažindama su savo būsimo vyru. Ji reiškėsi ne vien romantiškų eilėraš

čių 'rašinėjimu', bet stipriais publicistiniais straipsniais, keldama socialinio gyvenimo negeroves ir būtiną reikalą mūsų liaudį ištraukti iš tamsos. Neatrodo, kad toks tvirtinimas būtų tik neobjektyvus moters autorės apie moterį pasakojimas, nes knyga yra dokumentuota autentiška medžiaga su giminių parodymais, Eglės laiškais, jos straipsniais ar jų ištraukomis.

Taip pat išryškėja dar vienas moters tragizmo elementas: jos talentai ir noras rašyti, pasibaigus 'Aušros' gadynei ir atvykus į JAV, visiškai sunyko sukūrus šeimą, auginant vaikus, gyvenant nuolatiname finansiniame nedatekliuje. Todėl kai kurių vyrų istorikų tvirtinimas, kad Eglė pasireikusi kaip aušrininkė savo vyro įtakoje, yra visiškai nepagrįstas ir neteisingas. Gyvendama JAV, ji buvo savo vyro stipriausias moralinis ramstis, jo šeimos reikalų tvarkytoja, jo visuomeninės veiklos skatintoja, vaišinga namų šeimininkė, atidariusi duris į savo kuklų pastogę kiekvienam lietuviui. Kiek jai laikas ir jėgos leido, ji pasižymėjo kaip ugninga ir populiari oratorė, bet jos 'Aušros' gadyneje pasireiškęs kūrybinis talentas neturėjo galimybių klestėti. 1920 metais grįžus į Lietuvą, sveikatai pašlijus, jau nebeliko jėgų grįžimui į kūrybinį gyvenimą.

Dr. Vandos Daugirdaitės-Sruogienės knyga papildė 'Aušros' laikotarpio istorijos spragas. To istoriškai reikšmingo laikraščio 74 bendra-

darbių sąrašą randame tik vieną moterį: L. Malinauskaitę-Sliūpienę net su keturiais slapyvardžiais -- Aglė, Eglė, V. Gula, Sarka, visai nepaminint 'Lietuvaitės', kaip ji pasirašinėjo kituose to laiko laikraščiuose (Vienybėje Lietuvninkų ir Lietuviškame balse). Tatai rodo, kad tai negalėjo būti tik pripuolamai 'rašinėjęs asmuo, menkas ir nereikšmingas bendradarbis.

Užvertus paskutinį 'Eglės' biografijos puslapį, belieka pripažinti ją buvusią aušra 'Aušroje'!

S.m. spalio mėnesio 19 dieną, sekmadienį, Lietuvių Namuose, Clevelando Skautininkų Draugovė rengia dr. Vandos Daugirdaitės-Sruogienės knygos 'Aušros gadinės dukra Eglė' pristatymą. Tai ne tik vertinga, bet ir labai idomią parašyta knyga, kurią galima skaityti kaip pramoginės literatūros veiklą laisvalaikio ir poilsio metu, nes jame išryškėja įdomi, gyva, originali Eglės asmenybė, visapusiškai išnagrinėta kaip gyvas žmogus -- išgyventa asmenišką meilės istoriją, kova už savo talento vystymą, šeimos kūrimą, auginimas vaikų, radimas laiko gyventi aukštesnei idėjai.

Clevelando skautininkės tikisi mūsų visuomenės rimto dėmesio tiek knygai, tiek jos garbingai autorei dr. Vandai Sruogienei, kuri žada asmeniškai knygos pristatyme dalyvauti.

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

Montrealio Lietuvių Studentų Sąjunga
kviečia visą jaunimą į XXIII

iemos Stovyklą

Nuo Gruodžio 27 iki Sausio 2

Base de Plein Air St. Jovite
St. Jovite, Quebec, Canada

Dėl daugiau informacijų:
Monika: 1-514-738-3998
Danis: 1-514-767-8779

M.L.S.S.
131 Balfour ave.
Town of Mount Royal, Que.
H3P 1L8

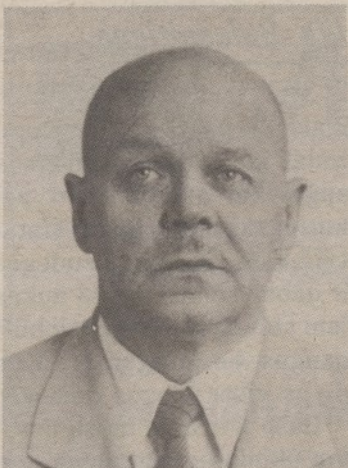
★ Reikia užsiregistruoti prieš spalio 15, 1986 ★

MIRĖ DR. PETRAS STUNGYS

Ohio Lietuvių gydytojų šeima neteko dar vieno savo nario. Rugsėjo 26 d. po trumpos ligos šią žemišką kelionę užbaigė daktaras Petras Stungys, kuklus, ramus būdo ir mėgiamas tų kurie jį pažino.

Dr. Petras Stungys gimė ūkininkų šeimoje 1901 m. spalio 9 d. Šiaulių apskrityje, Kairių valsčiuje, Vygelio kaime. Jis buvo jauniausias sūnus šeimoje. Turėjo dar vieną brolių ir dvi seseris. Gimnazistų būda-

A. a. dr. Petras Stungys

mas jau svajojo būti gydytoju. Jo svajonės išsipildė. 1932 metais, Kaune, jis įsigijo medicinos gydytojo diplomą, kartu su savo draugais daktarais a. a. Jurgiu Balčiūnu ir Kostu Vyšniausku. Savo srityje dirbo žagarėj, Raudonajame Kryžiuje ir Birštone.

Dr. Petras Stungys buvo Korp! Fraternitas Lituania narys. 1940 metais vedė Konstanciją Vilutytę, tik ką baigusią, jauną dantų gydytoją. Neilgai jie džiaugėsi ramiu gyvenimu. Užėjo rusai ir jie turėjo apkeisti Lietuvą ir taip atsikūrė Vokietijoje. Laikai buvo sunkūs ir jie prarado vieną sūnų. Atvykę Amerikon apsigyveno Clevelande, vėliau Massilon mieste kur dirbo valstybinėje ligoninėje, psichiatrijos skyriuje.

Jis taip pat buvo Ohio Lietuvių Gydytojų draugijos bei Pasaulio ir Amerikos Lietuvių gydytojų sąjungos uolus narys.

Gyvenimo saulėlydžio laikotarpį praleido gražioje ir

mieloje savo šeimos aplinkoje. Jis mylėjo savo žmoną, šeimą ir buvo mylimas; užaugino ir išmoksino du gerus sūnus, kurie sukūrė gražias lietuviškas šeimas.

Atsisveikinti su velioniu, dr. P. Stungiu, rugsėjo 28 d. susirinko gausus būrys jo draugų, pažįstamų. Atsisveikinimą pravedė O.L.G. draugijos pirmininkas dr. Dainius Degėsys. Maldas kalbėjo kun. Gediminas Kijauskas, S. J. Korp! Fraternitas Lituania vardu atsisveikino dr. Viktoras Puškorius, Lietuvių Bendruo-

menės Ohio apylinkės vardu inž. Vladas Čyvas ir Ateities klubo vardu inž. Pranas Razgaitis.

Rugsėjo 29 d. velionis buvo palaidotas ir palaidotas Visų Sielų kapinėse.

(dds)

ATITAIŠYMAS

V. Mariūno str. "Stasį Barzduką prisimenant" (Dirva, spalio 2 d.), antrojo skiltyje 9 eil. atspausda: "Doram, vaišingam gyvenimui", turėjo būti "vaisin-gam".

A. A.

DR. PETRUI STUNGIUI

iškeliauvus amžinybėn, jo mielą žmoną dr.

KONSTANCIJĄ, sūnus PETRĄ ir AUGUS-

TINĄ su šeimomis bei kitus gimines nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime.

Ohio Lietuvių Gydytojų
Draugija

A. A.

DR. PETRUI STUNGIUI

mirus, jo žmoną dr. KONSTANCIJĄ ir sū-

nus su šeimomis nuoširdžiai užjaučiame ir

kartu liūdime.

A. L. G. D-jos Moterų
Pagalbinis Vienetas

A. A.

DR. PETRUI STUNGIUI

mirus, žmonai KONSTANCIJAI, sūnams

PETRUI ir AUGUSTINUI ir mūsų mielai

valdybos narei ADAI STUNGIENEI reiškia-

me nuoširdžią užuojautą.

JAV LB Clevelando Apylinkės
Valdyba

A. A.

DR. PETRUI STUNGIUI

mirus, širdingą užuojautą reiškiamo žmonai

dr. KONSTANCIJAI, sūnams PETRUI ir

AUGUSTINUI su šeimomis.

Guoda Carpenter
Julija ir Vytautas Stuogiai

APDRAUDOS reikalais geriausius patarnavimus gausite kreipdamiesi į OBELENIŲ apdraudos įstaigą — 6181 Mayfield Road, Suite 203, Mayfield Hts., Ohio 44124. Skambinti ZENONUI arba SAULIUI (216) 442-6810.

• PATRIA prekybos namuose, 794 E. 185 Street, Clevelande, yra didelis pasirinkimas vietinių ir importuotų maisto produktų, įvairių skanumynų, lietuviškos juodos duonos, o dovanų skyriuje yra gintaro, plokštelių, audinių, knygų ir lietuviškų sveikinimo kortelių. Prašome atsilankyti. Telefonas 531-6720.

• PERKANT IR PARODANT NAMUS prašome kreiptis į ČIPKUS REALTY, 31715 Vine St., Willowick, Ohio 44094. Tel. 943-0910.

CARPENTER
Experienced in all phases of home remodeling. Must own truck and tools. Please call
BILL (9-5)
(215) 329-7608 (31-45)

Taupa

— Lithuanian Credit Union
— Lietuvių kredito kooperatyvas
— Tel. (216) 481-6677

TAUPYKITE IR SKOLINKITĖS
vieninteliame lietuvių kredito
kooperatyve Ohio valstijoje.

KIEKVIENA SĄSKAITA FEDERALINĖS
VALDŽIOS APDRAUSTA IKI \$100,000.

MOKAME AUKŠTESNES PALŪKANAS UŽ: TAUPYMO SĄSKAITAS CERTIFIKATUS IRA SĄSKAITA PENSIJŲ ČEKIŲ SĄSKAITA (DIRECT DEPOSIT)	SKOLINAME GERES- NĖMIS IŠSIMOKĖJIMO SĄLYGOMIS: ASMENINIAMS REI- KALAMS. AUTOMOBILIŲ PIRKIMUI. NAMŲ PAGERINIMUI. NAMŲ PIRKIMUI (morgičiai).

Atliekame visus bankinius patarnavimus. Parduo-dame pinigines perlaidas (money orders), traveler's cheques, priimame telefono, elektros, šildymo ir vandens sąskaitas.

DARBO VALANDOS:

Antradieniais, trečiadieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais nuo 10:00 val. r. iki 2:00 val. p. p.
Penktadieniais nuo 2:00 val. p. p. — 6:00 val. vak.
adv. A. Širvaičio įstaigos patalpose Lietuvių namuose.
877 East 185th St., Cleveland, Ohio 44119

SEKMADIENIAIS

11:00 val. r. — 12:00 val. dienos
Dievo Motinos parapijos patalpose
18022 Neff Rd., Cleveland, Ohio 44119

JEI JUMS REIKIA UZDENGTI STOGĄ, PATAISYTI AR PASALINTI VARVĖJIMĄ, KREIPKITĖS Į

LATVIAN ROOFING

Cleveland telef. (216) 521-2182

DARBAS ATLIEKAMAS GREITAI IR SAŽININGAI. Dengiame stogus apartamentams, Hot roofs. Tvarkome kaminus ir vandens nutekėjimo vamzdžius, dedame po stogu kablus kontroliavimui ledo užsikimšimo. Taip pat atliekam dailidės darbus.

MARTINS ir GUNARS KAULINS Lakewood, Ohio

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

Della E., William J. Sr.,

William J. Jakubs Jr. ir

Barbara Jakubs Schmidt

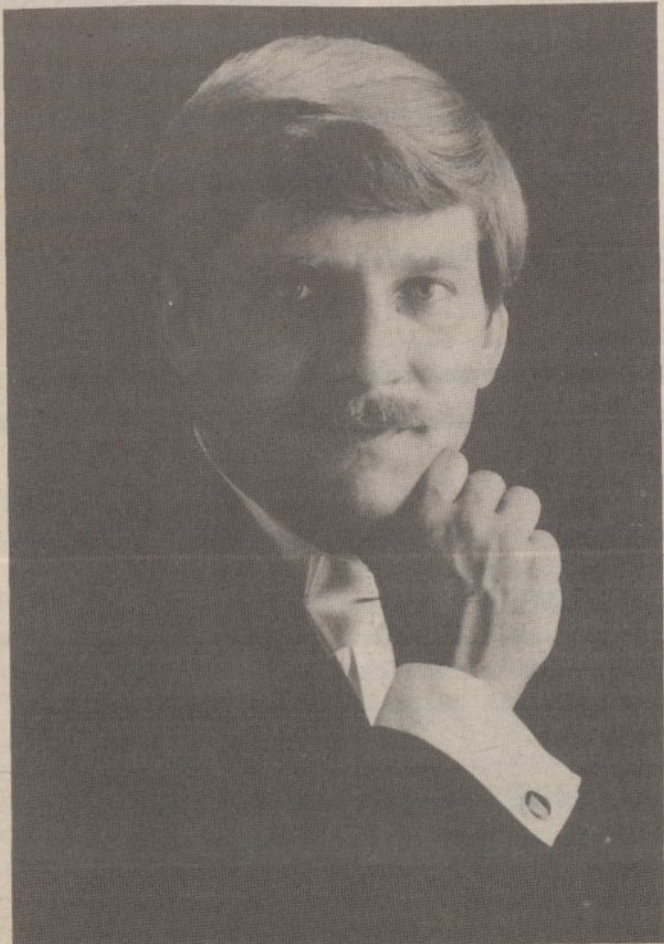
Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai

936 East 185th Street, Cleveland, Ohio 44119

Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje. Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

Dr. Bronius Kazėnas

Sauliaus A. Venclausko nuotr.

• **Dr. Bronius Kazėnas**, Cuyahoga apskrities komisieriaus Virgil E. Brown rekomendacija, apskrities komisierių š. m. rugsėjo 28 d. paskirtas į Cleveland Music School Settlement patikėtinių tarybą (Board of Trustees).

Komisionierius Brown, kuris jau daugelį metų glaudžiai dirba su lietuvių kolonija, yra gerai susipažinęs su Dr. Broniaus Kazėno atiekimais muzikos srityje ir paaikšino savo kolegoms, kad Dr. Kazėnas esąs idealus kandidatas į tą

garsiosios muzikos mokyklos vedamąją administracijos Tarybą.

Apskrities Taryba (Board of Cuyahoga Commissioners) Dr. Kazėno kandidatūrą į tas pareigas parėmė vienbalsiai, kartu su kitoms rekomendacijoms į įvairius patikėtinių postus mūsų apskrityje. (ar)

• **Pabaltiečių Draugystės Vakaras** — šeštadienį, spalio 18 d. 7:30 val. vak. Latvių parapijos salėje, Andrews Ave. (West 152 gatvė) ir Detroit Ave.

Programoje: solistė Aldona Stempužienė, akompanuoja pianinu Kristina Kuprevičiūtė, latvių tautinių šokių grupė — "Pastalnieki" ir estų dainininkai Ulle Laido.

Šilta vakarienė, šokiai — bilietai po \$12.00, gaunami pas T. Mackuvienę — tel. 692-2031 ar B. Pautienę — tel. 383-8225.

Pelnas skiriamas bendrai Pabaltijo valstybių laisvinimo veiklai.

Rengia Clevelando Pabaltiečių Komitetas (ALT skyrius, Latvių Sąjunga ir Estų Taryba).

• **Prano Čepėno Naujųjų Laikų Lietuvos Istorijos II tomas** gaunamas pas platintojus ir pas leidėją. Dr. K. Griniaus Fondas, c/o L. Šmulkštys, 2523 W. 69th St., Chicago, Ill. 60629.

• **Dėmesio!** Mokyti kalbėti, skaityti ir rašyti anglų kalbą vakarinėje mokykloje niekad nevelu. J. F. Kennedy, jr. aukštesnėje mokykloje, Glen Drive, Eastlake, Ohio, vyksta pamokos pirmadieniais ir trečiadieniais nuo 5:30-8:30 val. vakare. Mokslas ir knygos veltui.

Informacijai bei registracijai prašom skambinti: 946-3336.

CLEVELANDO PARENGIMAI

• **SPALIO 18 D.** Pabaltiečių vakaras. Rengia Amerikos Lietuvių Taryba su estais ir latviais.

• **SPALIO 18 D.** Ohio Lietuvių gydytojų draugijos 30 metų sukakties metinis suvažiavimas ir balius.

• **SPALIO 19 D.** Literatūrinė popietė Lietuvių Namų salėje. Rengia Clevelando skautininkių draugovė.

• **SPALIO 25 D.** Žalgirio šaulių kuopos rudens balius Lietuvių Namuose.

• **LAPKRIČIO 8 D.** — Lietuvių namų ir klubo premijos balius Lietuvių namų salėje.

• **LAPKRIČIO 16 D.** Šv. Jurgio parapijos tradicinis "kalakutų" festivalis.

• **LAPKRIČIO 22 D.** kariuomenės šventės minėjimas. Rengia Ramovė Clevelando skyrius.

• **GRUODŽIO 6-7 D.** D. Lietuvių Dienos Clevelande. Atvyksta Dainavos ansamblis iš Chicagos ir suvaidins "Lietuviškas vestuves".

Solistė Aldona Stempužienė dainuos kompozitoriaus Vlado Jakubėno dainas Baltų vakare spalio 18 d., šeštadienį, Latvių salėje, Clevelande. Jai akompanuos Kristina Kuprevičiūtė. Jono Tamulaičio nuotr.

VISI MALONIAI KVIEČIAMSI ATILANKYTI Į

Dr. Vandos Sruogienės knygos

"AUŠROS GADYNĖS DUKRA EGLĖ"

sutiktuves

š. m. spalio 19 d., sekmadienį, 4 val. p. p.

CLEVELANDO LIETUVIŲ NAMUOSE

Prelegentė — rašytoja
Aurelija Balašaitienė-Žitkuvienė.

Ištraukas iš knygos skaitys
Dalia Orantaitė.

Kultūrinėje popietėje dalyvaus knygos autorė istorikė
Dr. Vanda Sruogienė.

Po programos kavutė ir pabendravimas.

Rengia Clevelando Skautininkių Draugovė.

• **GRUODŽIO 24 D.** Šv. Jurgio parapijoje bendros Kūčios.

• **KOVO 1 D.** Taupos kredito kooperatyvo narių metinis susirinkimas Dievo Motinos parapijos svetainėje.

Skaitykit ir platinkit
D I R V A

HELP WANTED

Sewers—presser, experienced power sewers & pressers men tailored clothing. Benefits, hourly rate, no piece work. Call between 1:00-4:00 p. m. tel. (216) 432-7046. Custom Cut technologies.

Equal Opportunity Employer

O. L. G. D-JOS 30-TOSIOS JUBILIEJINĖS KULTŪRINĖS PREMIJOS ĮTEIKIMAS IR METINIS DRAUGIJOS SUSIRINKIMAS

įvyks š. m. spalio mėn. 18 d.

CLEVELANDO LIETUVIŲ NAMUOSE.

Programa:

- 6 v. v. darbo posėdis
- 7 v. v. kokteiliai ir pažinčių atnaujinimas
- 8 v. v. premijos įteikimas ir vakarienė
- 9 v. v. koncertas
solistas muzikos daktaras Bronius Kazėnas
akompanuoja p. Dana Liaubienė
- 10 v. v. šokiai
grojant JOE PETRUNO orkestrui.

Šių metų 30-ta Kultūrinė Ohio Lietuvių Gydytojų draugijos premija paskirta Vasario 16-to gimnazijai.

Įėjimas asmeniui \$15.00. Kviečiama ir laukiama Clevelando visuomenė. Norintieji dalyvauti skambina poniom Birutei Skrinskienei 943-0515 arba Vandai Gruzdienei 261-0255.

MATAS REALTORS

505 EAST 185 ST., EUCLID, OHIO 44119
(216) 486-2530

RITA MATAS — Broker — G.R.I. — C.R.A.
Adv. VYTAS MATAS — teisinis patarėjas

JONAS DUNDURAS, adv. RAMON FOLTZ,
ROMA MAJOROVAS, ALGIS MATAS, PETRAS
MATAS, PATRICIA SAJOVEC, DALIA
ŠIRVAITIS, adv. HOWARD TURNER.

DIRVA

VYTAUTAS KAMANTAS GRĮŽO Į PLB VALDYBĄ

Lituanistikos Katedros vajaus pabaigtuvių pokylio metu spalio 4 d. Chicagoje, Jaunimo Centre, dr. T. Remekis pranešė, kad PLB pirm. V. Kamantas, išlyginus nuomonių skirtumus, grįžo į valdybą ir toliau eina pirmininko pareigas.

• Inž. Kazimieras Pocius, Vilties draugijos pirmininkas, rengtos jo sodyboj praėjusią vasarą Dirvai paremti gegužinės pelną 1000 dol. atsiuntė Dirvai. Gegužinę rengė Vilties draugijos valdyba drauge su ALT S-gos East Chicagos skyriaus valdyba. Ačiū už auką.

• Emilija Noakienė-Vencūnaitė po ilgos ligos mirė rugsėjo 22 d. Gimusi buvo

1909 m. Lietuvoje. Studijavo teisę Vytauto Didžiojo Universitete. Priklausė Korp! Neo-Lithuania organizacijai. Nuliūdime liko dvi dukros: Aldona Pintsch ir Giedrė Stankūnienė, 5 anūkai ir kiti giminės.

• Danutė Senikienė-Šliūpaitė mirė rugsėjo 30 d. Nuliūdime liko seserys: Gražina Siliūnienė, Aldona Alytėnė ir kiti giminės. Kol sveikata leido ji aktyviai reikėsi organizacijose ir rėmė spaudą.

• American For Due Process šią savaitę įdėjo politinę skelbimą per visą puslapį Christian Science Monitor dienraščio, kuris leidžiamas Bostone. Šis laikraštis, platinamas per visas JAV, yra vienas įtakingiausių visoje Amerikoje. Skelbimas

paaiškina ką OSI daro ir kaip jie naudojas KGB parūpintais įkalčiais. Skelbimas ragina amerikiečius kreiptis į Prezidentą raštu ir telefonu, kad būtų sustabdytos deportacijos į Sovietų Sąjungą. Tekstas ir išdėstymas buvo paruošti profesionalų šiose srityse. Jau 4½ metų kai Americans for Due Process dirba su įvairiom etninėm grupėm iškeldama OSI suokalbį su KGB ir jų daromą bendrą žalą lietuviams ir lietuvių istorijai.

Dabar norima dėti skelbimus ir į kitus Amerikos laikraščius, kad vis daugiau amerikiečių susipažintų su OSI-KGB veikla ir jos tikslais. Tam reikalinga aukų. Norintys prisidėti prie šio projekto, prašomi aukas siųsti: Americans for Due Process / SKELBIMAS, P. O Box 85. Woodhaven, New York 11421.

• A. a. Algirdas Kurauskas, dailininkas, gyvenęs Chicagoje, rugsėjo 30 d. mirė sulaukęs 63 m. amžiaus. Nuliūdime liko žmona Ina, šeima ir artimieji.

Palaidotas spalio 3 d. šv. Kazimiero kapinėse.

KVIETIMAS

1986 m. spalio mėn. 1 d., sekmadienį, 2 val. p. p. Chicagoje, Lietuvių Tautiniuose Namuose, rengiama popietė, kurios metu Dr. Br. Nemickas supažindins dalyvius su nesenai išleista Jono Švobos knyga "Seiminė ir prezidentinė Lietuva".

Knygos leidėjas ALT S-gos Detroito skyrius. Popietėje dalyvaus Albertas Misiūnas, dabartinis skyriaus pirmininkas.

Ištraukas iš knygos atliks dainininkė — gitaristė Linda Burbienė.

Pabendravimas prie kavutės. Ta pačia proga bus galima įsigyti ir čia minimą knygą.

Įėjimas nemokamas. Kviečiame su draugais ir artimaisiais gausiai dalyvauti.

• Daina ir dr. Michael Eymontt, Cherry Hill, N. J., atnaujinami Dirvos prenumeratą, pridėjo auką 33 dol. Ačiū.

• Dr. Aleksandras Platebris, Bethesda, Md., atnaujinamas Dirvos prenumeratą, pridėjo auką 25 dol. Ačiū.

• A. D. Ratkeliai, Laguna Beach, Ca., atnaujinami Dirvos prenumeratą, pridėjo auką 50 dol. Ačiū.

• Vincas Urbonas, Chicago, Ill., atnaujinamas Dirvos prenumeratą, pridėjo auką 15 dol. Ačiū.

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

Korp! Filiae Lithuania filisterei, teisininkei

EMILIJAI

NOAKIENEI-VENCKŪNAITEI

mirus, jos dukras ALDONĄ PINTSCH ir GIEDRĘ STANKŪNIENĘ, žentus, anūkus ir gimines giliai užjaučia.

Korp! Neo-Lithuania
New Yorko Vienetas
ir
Filisteriai

A. A.

EMILIJAI NOAKIENEI

mirus, jos dukras ALDONĄ PINTSCH ir GIEDRĘ STANKŪNIENĘ su šeimomis nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime.

Milda ir Algis
Sperauskai
su šeima

A. A.

EMILIJAI

VENCKŪNAITEI-NOAKIENEI

mirus, jos dukrom ALDONAI PINTSCH ir GIEDREI STANKŪNIENEI su šeimomis ir kitiems giminėms nuoširdžią užuojautą reiškia.

Genutė ir Petras Juodikiai
Lydiša ir Mindaugas Griauzdės
Genutė Juodikienė
Petras Jadviršis
Angelė ir Jonas Jadviršiai

A. A.

VYTAUTUI ŽEMAIČIUI

mirus, jo žmoną BIRUTĘ, seserį dant. gydytoją VINCENTINĄ ir jos vyrą inž. JONĄ JURKŪNĄ su šeimomis ir kitus gimines bei artimuosius esančius giliame liūdėsyje nuoširdžiai užjaučiame ir kartu liūdime.

Aleksandra ir Vincentas Gruzdžiai
Lelė ir Juozas Žvyniai

Mielai

DANUTEI SENIKIENEI

mirus, jos seseris ALDONĄ ALYTIENĘ ir GRAŽINĄ SILIŪNIENĘ bei artimuosius, jų skausmo valandoje giliai užjaučiame.

Stella ir Vytautas Abraičiai
Antanas Kašuba
Vladė ir Gediminas Lapėnai
Irena ir Antanas Sprindžiai
Ona ir Kostas Žolynai

Vilties draugijos tūkstantininkei

A. A.

DANUTEI SENIKIENEI

mirus, seserims GRAŽINAI SILIŪNIENEI ir ALDONAI ALYTIENEI, bei visiems artimiesiems, reiškiame nuoširdžią užuojautą.

Vilties Draugijos Valdyba
ir
Dirva

A. A.

VYTAUTUI ŽEMAIČIUI

mirus, žmonai BIRUTEI ir jos šeimai, seseriai VINCENTINAI ir jos vyrui JONUI JURKŪNAMS su šeimomis reiškiame nuoširdžią užuojautą.

Elena ir Kazimieras
Pociiai
Antanina ir Klemensas
Stravinskai